

Hind 40 marka

ROMAAN

No 9

SISU:

H. Courths-Mahler: Sinust küll ei lahku ma!

Lenore Pany: Anna mulle oma laps.

Roda Roda: Fakiir.

Maria Jotuni: Elu sisu.

P. Grünfeldt: Eit ja taat.

Hasse Zetterström: Elise.

Kasesalu: Kaksikümmend anekdooti.

Ed. L. Wöhrmanu: Kodumaale.

Max Pemberton: Linn mere all.

**KIRJASTUS-OSAÜHISUS "ARENK",
TALLINN, 1924. III. AASTA KÄIK.**

UUDIS!

Ilmusid müügile ajakirja „ROMAAN“ 1922 ja 1923 aastakäigud ilusas kalengori köites, kuldkirjadega,

Aastakäik 1922, iluköites Mk. 700.—

köitmata „ 500.—

Aastakäik 1923, iluköites „ 900.—

köitmata „ 750.—

Müügil kõigis suuremates raamatukauplustes.

Ilus ja väärtuslik kingitus sünni- ja leeripäewaks.

Raamatukogud,

täiendage oma raamatukogu. Ei ole sisurikkamat, väärtuslikumat, odavamamat ja nägusamat raamatut, kui ajakiri „Romaan“ iluköites.

Raha ette saates talitusele saadedakse raamatud ilma postimaksuta kätte.

Tellimise aadress: „Romaan'i“ talitusele, Tallinn, Müüriwahe tänaw 16 (uks B). Laenupanga majas.

Kindmõistatus

Nr. 9 (51).

Allpool kirjutatud nelja järgulisel mõistatusel tuleb igale järgule kohane sõna leida, mis eest tahapoole lugedes lahendab järgu esineva rea, kuna seesama sõna tagant ettepoole lugedes lahendab sellesama järgu teise rea.

- I. { Ma olen sõjariista sees
Ja wahest kaitseks akna ees.
- II. { Ma ilmun kaasist, puust ja söest
Ja ilma minuta ei ole kõnemeest.
- III. { Mind wajab üle kõige lukusepp,
Kuid tõstab, segab, paneb müüri mind ka müüriisep.
- IV. { Ma olen koht, kus tarkust õpitaks mu sees,
Kuid tihtilugu katsub mind ju iga woorimees.

Rohke arw talitusele saadetud mitte õigeid seletusi tõendab (wiimastest mõistatustest iseäranis nr. 6 juures), et paljud mõistatuse lahendamisel kas liiga wähe pead murravad ehk jälle käib see neile üle jõu. Seekord awaldab talitus kergelt seletatawa mõistatuse, mille loodetawasti kõik õieti lahendawad.

Romaan

Nr. 9

Ilmub faks forda kuus.

1924

III aastakäik.

Sinust küll ei lahku ma!

Saksä kirjanik Hedwig Courths-Mahler'i romaan.

4

„Jumala eest, Elisa — Teie on enam mõnu minu üle, kui mul Teie üle. Mis takistab mind Teie oma rinnale tõmbamast, nagu Te praegu siin seisate oma iluduses? Miks ei ole mulle see ütleks, mis sellest järgneb? Aga Teie mõjute minu peale oma tahtega, oma nõrkusega. Põgeneda tahaksin ma Teie sellisest kutsu- ja ühiskuse kohta, kus inimlikud eelarvamised meie õnne ei mõiks elstada. Elisa — kas tuleksite minuga? Välismaale — ütleksite kuhu — kui seal salajas minu naiseks saaksite? Aga me ju võime üksteisele kuuluda, Elisa — ähna walfest mõiks meid mõni preester laulata. Ja ainult salamaht tuleksin ma sinu juure, kuni takistused on lõrwaldatud. Sina — kas ei taha ja minuga tulla? Mina armastan sind nõnda, et kõik teha julgen, kui aga sina minu omaks saad.“

Elisa toetus wäga kahwatult ja wärisedes ühe puu najal. Ta filmad läksid suureks, nagu näeksid nad mingisugust imemaad. Aga siis läis wärin taht läbi ja ta käed tõusid wäsinu't tõrjele.

„Ja — suurwärsstinna Anna Pawlowna?“
Aleksander wistas ägedalt käega.

„Ära nüüd räägi temast. Sial ei anna ma talle oma läti. Minult sina saad minu naiseks ja mitte keegi muu. Sind waid tahan ma, ainult sinuga saan ma õnnelikuks. Kõllalt kaua olen ma enefega wõidelnud, nüüd ei taha ega suuda ma seda enam!“

Elisa warises kokku ja peitis näo käte wahels. Oh, mis oleks ta selle eest annud, kui oleks mõinud jah ütelda tema käte wahel lennata.

Aga see ei mõinud ega tohtinud olla. Ta pidi kõwaks jääma enese ja Aleksandri pärast.

„Jätke mind, wärst Aleksander, see ei wõi ju olla. Teie ei toht wastu hakata oma seisuse seadusele, oma wanemate tahtele. Ja mina — mina ei wõi õnne otsida teiselt poolt mulle määratud piiri. Galastage — ärge sundige mind astuma sammu, mida ma pärast libedasti peaksin kahetsema. Ühist õnne ei wõi meil olla. Ühel päewal kahetsesite wahest libedast, et Teie kiusatusel ei jaksanud wastu panna, ja mina peaksin enesele alati etteheitel tegema, et järele andsin.“

Wärst äigas käega üle otsaesise.

„Sina jaksad weel nii rahulikkult mõelda? Oh, ja ei armasta mind nii, kuidas mina sind armastan,“ ütles ta karedalt.

Elisa tõstis pea ja waatas talle näkku. Ta oli kahwatu kuni huulteni ja ta filmis loitsi püha tuli.

„Ütle mulle, et sinu eest pean surema, siin samas, ja ma suren wõibimata, ehk ma käll armastan elu,“ ütles ta tagasihoidud sädamlilikusega.

Wärst filmitses teda põlewal filmil.

„Ja ometi ei taha sa kuuluda mulle, Elisa?“
„Neiu käed läksid kramplikult kokku.“

„Ma ei toht ju, ei toht, kui Teie wanemad sellega ei ole nõus.“

„Nõus ei ole nad ilalgt, kui meie neid selles ei sunni, sellega, et nad tõstasjade ette paigutame. Uju mind, mul pole kerge oma wanemaid petta. Ära ole wäiklasem kui mina, Elisa. Mis me teeme, seda teeme oma armastuse ja õnne eest. Ma olen walmis wõitlust algama kogu ilma wastu, et sind omandada.“

Elisa, kas sa suudab enesele ette kujutada, kui õnnelikuks me saame! Ara karda, wais u'alda mind! Oled sa kord juba minu naine, siis ei saa meid enam keegi lahutada — isegi mu wanemad!"

Neiu wastupanek nõrkes, ta armastus palus ta enele ja wüsti eest. Naju palaw woog wu:ijes taht üle. Kõik ilm ununes. Sest wüsti kiskus ta hõisates oma rinnale ja nende huuled sulastid kokku suudluses, mis lõppeda ei tahtnud.

Wimaks lõdwenes wüsti kleepijistus, aga lahti ta neiu weel ei lastnud. Seekiwa'il filmil filmi't'es ta Elisat.

"Elisa — minu Elisa!" fõistatas ta õrnasti. Neiu wäri'ses — unistades, tahtetult, õnnelikult:

"Sasha! — Sasha! — Sasha!"

Oli, nagu oleksid kõik ta südame tunded selle-se nimesse sulanud.

"Kui ilus sa oed, kui kuldne su juuks. Suudle mind, Elisa — ainus koro suudle mind wabatahtlikult!"

Neiu surus oma huu ed õrnalt ja südamlikult ta huultele. Kõik ta olemuse puhtus ja siisiti ta kõik ta tunnete loojus peitus ses suudluses.

Ja siis ajas ta enda ta käte wahelt püsti, lütkas juured ottaestsest ja tõmbas sügawasti hinge. Siis palus ta tasakesti:

"Nüüd lae mu lahti!"

Aleksander hõbis ta enesest nii kaugete, kui käed ulatand.

"Millal saad sa minu omaks?" küstis ta tungimalt.

Neiu murus käed kokku ja waatas maha.

"Anna mulle aega järelemõtlemiseks — seda ei saa nii ruttu ütelda."

Aleksander wõttis ta käest kõwasti kinni.

"Waata mulle silma, Elisa. Kas sa tahad weel nüüdki kõrwale pöi'elda?"

Neiu waatas talle pisarsilmil otja.

"Ma kuulun sulle — igawesti; selle suudlusega andsin ma enda sulle. Aga ma palun — palun — anna mulle aega toibuda ja selgusele jõuda. See kohtses minust üle kui torm ja mu süda otsustas omawollikult sinu kasuks, ilma et mõistuse käest oleks nõu küsinud. Aga otsust ma tänna ei suuda weel teha. Sinagi pead enne rahulikult jääma, pead enda hooltega läbi katsuma, enne kui nii tähtsat sammu tahad astuda, mis sinu kõigest su minewikust lahutab. Kui sa selle proowi aja järele itka weel usud, et mina sinu õnnele tarwilik olen, siis järgnen ma sulle, kuhugi ise tahad. Aga seda proowit aega ma pean nõudma."

"Kui kaua peab see kestma, Elisa? Pea meeles, et iga minut, mis sinuta olen, mulle on igawiku pikune."

"Ma tahan seda meeles pidada, Sasha — ega wõi seda unustada, mis mu hinge täidab õndsusega. Aga lütkame otsus edasi seniks, kui su õe pulmad juba on olnud — et tema õnn tumestamata jääks."

"Nii kauaks! See kestab wõib olla mitu kuud."

"Mis on paar lühikest kuud, teades, et üksteisele kuulume. Sellega pead sa leppima, Sasha — ma palun sind. Ja — kui sa sel ajal oled näinud, et su armastus küllalt tugew ei ole kõik ära tawdma, — siis — siis olgu see turd kustunud. Ükski muu side ei tohi mind sel ajal sinu külge kütkestada — peale sinu armastuse."

Aleksander suudles ta kätt ja pani selle siis oma ottaestsele

"See side on kindel igawesti. Ma wannun sulle —"

Nuttu pani neiu oma käe ta suule.

"Nii te wanduda! Täitsa waba pead sa olema — täitsa waba!"

"Ja sina?"

"Olen seotud sinu külge — ka ilma selle tunnita. Tulgu, mis tuleb, selle tunni mälestus tuldab õgu minu elu walguses ja päikses. Ja nüüd — tase mu minna — ma lähen tagasi lofsi. Ja kui sinu õe pulmadeni jääb meie wahel kõik nii kuidas ta oli — tõota seda!"

Õhudes waatas Aleksander talle otja.

"Ei — ega tee ole ometi su tõsine nõu! Kõik see aeg sinust eemal olla, sinuga kui wõõraga rääkida, sind mitte suudelda, sinu käest mitte tinni wõtta toht da — ei, Elisa, seda ei wõi ma sulle tõdara!"

Paludes tõstis neiu kätt.

"Sasha — tee on minu eestimene palwe sulle — ja see peab nii olema! Ma palun sind, ole hea. Mina ei wõi sinu omaste selja taga sinuga õrnust wahetada. On mul ju liegt raske, teades, mis meie wahel olnud, weel sinu majas wiibida. Sa ei wõi ju soowida, et ma ennast walemängu mängit'es alandan. Minult kui mu palwe täidab, wõin ma jääda. Muudu pean ahkuma."

Aleksander kallistas teda ja suudles ta filmi.

"Armas, magus — milline wõim on sul minu üle! Kas pean tõesti sellega leppima?"

Elisa surus ennast ta wastu.

"Kui sa mind armastad, nagu mina soowin armastatud olla, siis pead sa seda tegema."

Mehe musud põlesid ta huultel. Neiu tahtis tõrjuda, aga Aleksander ei lastnud teda lahti.

"Zuba, Elisa — ära ktsenba selle tuuni õndjusst. See peab mulle tasuks olema pika ootamise eest."

Ja neu hingas ta rinnal ja laskis õrnuse-tormi enesest üle woolata.

Neil oli üksteisele veel mõndagi ütelda. Aleksander teatas, et ta pulmabeks waiselt tahta ettewalmistusi tegema hakata, et nad kohe mõiksid pulmab teha, niipea kui Elisa ta wane-mate majast lahkus. Kohe pärast Tatjana pulmi pidi neid Saksamaal waiselt laulatatama. Kuidas nende tulewit siis veel kujunes, selle kohta puudus veel selgus. Würst mõtles mõne ilusa maja peale kusagil ilusas kohas, kuhu ta oma õnnega tahtis põgeneda, kuni ta seda kõigele maailmas wõis kuulutada. Nii istusid nad üksteise kõrwal puutuwel käsitäes.

Siis lurgas Elisa äles.

"Nüüd aga pean ma minema; on juba ammu selleks aeg," ütles ta lohtudes ja kella waadates.

Weel kord laelustas würst teda, weel kord palus Elisa teda, kuni Tatjana pulmabeni temast eemale hoida, siis lahkus ta.

Aleksander aga tundis, et ta ilma Elisata ei wõinud elada.

* * *

— Kolm päewa hiljem reisis würst Aleksander Kalnohyt ära. See sündis nii tema enese kui ka tsa soowil.

Würst Swan lootis niimoodi suurwürstinna wahekorraft kõige paremini üle saada.

Anna Pawlowna oli wihas kui meeletu, kui Aleksandri ärasõidust kuulis. Kui Aleksander teda Sumalaga jättis, oli ta kahwatu ja suutis waewalt mõne sõna ütelda. Ta filmab puurufid noore würsti nähtu, nagu tahaksid nad teada saada, kas ast tõesti nii on, kuidas Maria Petrowna temale teatanud. et würst Aleksander weel abiellu ei soowiwat astuda ja eriti seda et suutwat wälja kannatada, et ennast laheb kõrgema naise juure tõsta. Anna Pawlowna ütles enesele, et õige armastus sellest ei küsik. Ta oli küllalt tark aru saama, et würst Aleksander teda ei wõinud armastada. See oli rõhuru mõte uhkele naisele. Ta wankus wiha ja armastuse wahel ning suutis waewalt külma-wereltine olla.

Temas ärkas ka tahtlus Elisa wastu ja ta pidas aru, kas seda würstinna teatada wõi ei. Aga ta uhkus hoibis teda seda tegemast tagasi. Niisuguse lihtsa isikuga wõistelda — seda ta kõrlus ei lubanud. Niisugused ühendused lahenevad alati ruttu. Ja küll siis würst aru jälle pähe sai ja mõistis, mis ta oli kaotanud. Siis, wõib olla, andis ta temale an-

beks ja wõttis ta jälle armuulul wastu. Aga siis — siis tahtis ta temale nende alanduse tundide eest ka kätte maksta

Mõni päew hiljem teatas ta würstinnaele, et temagi tahtwat mõne päewa pärast lahutada, sest et keisrilojaks teda oodatawat.

Aleksander ja Elisa olid üksteist mõõdunud kolmel päewal ainult mõõduwalt näinud ja ainult isikawalik sära Aleksandri filmis oli ta armastusest teatanud.

Nii rõõmsasti kui Aleksander, ei waadanud Elisa tulewikku. Tema ei näinud oma eluteel roose. Õffaline paistis talle ta elutee. Aga ta wõttis südame rinda ja oli ometi õnnelik metšas mõõdunud tunni peale mõtelbe. Kui rikkaks oli ta seal saanud.

Ta ei uskunud, et Aleksander küpsema järelkaalumise peale seda weel teeb, mis ta tunnete ülewoolamisel oli lubanud. Ta pidi rahulikult jääma ja aru saama, et ühendus nende wahel wõimatu oli.

Küll tegi talle ta süda selle mõtte juures walu, aga ta nägi, et ast nii pidi minema. Sellepärast oligi ta würstilt pika järelmõtle mis aja nõudnud kuni Tatjana pulmabeni. Kui würst ise seni mõistust pähe ei wõtnud, siis tahtis ta temale weel kord ütelda, mis ta salarjase abielu asjus mõtles. Kui würst sellest aru sai, siis läks ta ühes Tatjanaga Berliini. Ei loobunud würst ka siis weel oma kawatsusest, siis — sündis, mis sündis — läks ta temaga ühes ja tahtis õnnelik olla.

Kui Aleksander ära reisis, jäi Elisa rahulikumaks. Ta süda jäi waisseks ja ei lootnud tulewikust midagi paremat. Õnnelikule Tatjanale oli ta õhwrimeelseks sõbrannaks. Sellele noorele õnnelikule pruubile oli waja usaldus-wäärilisi inimest, kellele ta kõik oma südamest wõis wälja puistata.

Tatjanalt kuulis ta siis ka, et Sasha oli keeldunud ennast suurwürstinnaaga kihlamast ja et see tufatujus warsti ka ära minewat. Kõigest resignatsioonist hoolimata idikis see teade Elisat rõõmuga. Kuidas wõis Sasha teda armastada, kui ta tema pärast niisugusest hülgawast ühendusest loobus.

Kas uhke suurwürstinna küll aimas, et tema Sasha keeldumise põhjuselt oli?

Neiu wäriks selle mõtte juures nagu kurjategija, kes asja awalikustulekut kardab.

Äles pärast suurwürstinna lahkumist kadus ta salakartus.

Nüüd jäi Kalnohy loss ka waisseks. Pärast suurwürstinna ärasõitu tulid sinna küll weel krahw ja krahwinna Arganoff oma wäikse poja Nikitaga, aga reisisid ühes Wladimir Sogarefiga warsti jälle ära.

Tatjana oli wanematele ja peigmehele soowi awalbanud, et Elisa nendega ühes Saffamca e tuleks. Seda oli lubatud. Würstinna kõrgendas ta palkagi ja andis talle veel mõne kalli kingituse.

Ersti würlst Iwanile tegi see rõõmu, et Elisa Tatjanaga ühes läks. Tema lootis, et Sassa selle neu siis ruttu unustab.

Septembrikuu lõpuni jäi würlst Kalnohy oma perekonnaga mõisasse, siis reistiti tagasi Peterburisise.

Elisa oli rahuliku meelega vealinna läinud, Tatjanalt teades, et Sassa Pariisis wiibimat ja alles mõne nädala pärast koju tulewat. Kuid oma tuppä astubes leidis ta lauast ühe postipati. Saatjaks oli üks Berliini lillekauplus. Talle üteldi, et patt alles sel hommikul tulnud.

Kui Elisa kormi awas, patus talle sealt wastu suur kogu punaseid roose, wärskleid ja lõhnagaid.

Neiu süda jäi seisma. Kes wõis temale Berliinist puuseid roose saata just sel päewal, mil ta jälle Peterburisise jõudis?

Punased roosid? —

Kas tulid need Sashalt? Pariisi sõites oli ta wistiski Berliinist läbi sõitnud.

Ta wõttis lilled kormist wälja. Need olid toredad eksemplarid. Hoollega waatas ta kormi läbi ja leidis lilled wahel wäikse kaardi. Selles leidis ta:

"Mõlen sinu peale! S."

"Nii siis ikkagi Sashalt!

Neiu surus oma näo lillede sisse.

"Sina — sina!"

Siis pani ta lilled waasi ja rõõmustas, et nad nii wärskelt olid kohale jõudnud. Kaardi peitis ta suubeldes oma ehtekasti, ja siis alles wõttis ta mantli seljast, puhastas ennast reistitumust ja korraldas juukseid.

Di aeg würlstinna juure teeweale minna.

Ta leidis tuba külalised eest. Würlst Wladimir Sogareff oli oma wanemate seltsis tulnud würlstliku perekonda teretama. Wladimiri wanematel oli see ühtlast lahkimiskülastäiguks, sest juba lähematel päewadel pidid nad Berliini e koolima. Wladimiri isa oli tõesti saadikult nimetatud ja Wladimir pidi pulmadeni Peterburisise jääma ning alles siis nalle Berliini järele minema oma noore prouaga.

Wäikselts läks Elisa oma platstile teelaua taga ja walas kallid tassid täis, mis teener ümber kandis.

Tatjana noogutas Elisa poole õnnelikult pead. Ta seisis lumina juures peigmehe kõrwal ja neil oli pärast pikka lahuseletut üksteisele palju jutustada.

Elisa kuuks, et ka Aleksandrist räägiti. See oli kirjutatud, et ta termelt Pariisi jõudnud ja sealt alles novembrikuu algul tawatsemat tagasi tulles, oma puukusaega täiel kultuura kirjutades „Rohhnowi“ nime all eiawat ta hotellis, ainult teener Peeter kaapas.

Kuidas Elisa üda oõkus!

Natukesel aja pärast tuli Tatjana tema juure ja ütles talle tawatsesti:

„Elisa, tul e pärast minu tuppä. Minu peigmees on selle imetoredate roosidega ehtinud. Roosid kõigis kormi es ja lõhnawad. Oh, kui ilus see on! Kogu elu on imeilus!“

Nii siis tunõsid mõlemad neid oma rooside üle suurt rõõmu.

* * *

Nüüd algas Kalnohy palees kirju elu. Juba weeburikuu lõpul pidid olema Tatjana pulmamad. Enne oli waja veel suuri ettewalmistust ja Elisal oli palju tööd. Ja seda oli temale just waja. Talle oli waja tööd, palju tööd hingelise tasafaalul alleshooldmiseks ja küsimite tõrjumiseks: „Mis saab nüüd?“

Oktoobri lõpul algas talw oma külma ja lumeajuga.

Aleksander wiibis meel ikka Pariisis. Neg ajalt kuulis Elisa temast midagi Tatjanalt. See oli novembrikuu algul. Tatjana sõltis Elisa seltsis Newski prospektil. Peeter-Pauli kiriku kellad kuulutawad lõunatundi. Samal ajal tulid Alexna-dragonid harjutuselt ja ratsutafid möõda Newski prospekti.

Kaksteistkümmend meest reas, nihkufid nad ebasi. Kõik, ka Tatjana tõid, hoidis neid möõda lastes kõrwale.

Polkownik tundis Tatjana ära ja teretas. Tatjana wõttis terwitule naeratades wastu. Kõik wahtufid tõlda, sest paljud tundufid selle omanikku.

Niipea kui sõjamägi möõdus, läks Tatjana ühte moodimagastini. Wälja tulles seisis nende tõlla kõrwal üks teine tõld ja selle ligidal seisis würlst Wladimir Sogareff. Tema oli möõda sõites Kalnohy kutseri ära tunnud ja peatanud, et pruuti teretada.

Tatjana rõõmustas. Wladimir wõttis ta käest kinni.

„Dushenka — milline õnnelik juhus, et find sin kohtan,“ loõstas ta õrnasti.

Tatjana mustas filmad lõid lõxama.

„Mis ast ajas find siit möõda, Wladimir?“ küõsis ta.

„Ari, armsam — lähen Saksja saatkonda. Dieta ei ole mul minutit aega, aga ma pidin find ometi teretama. Oõstid ja midagi?“

Neiu noogutas pead.

„Jah, tellisin enesele kolm küberat — üks ilusam kui teine — et sulle meeldida.“

„Dushenka, ära tee nii ilusaid filmi, muudu sünnib midagi kuulmatut.“

„Mimelt?“

„Suudlen sind siinsamas tänaval.“

„No katsu!“

„Sellest saaks katastroof Kas armastab mind?“

„Oh sa jõe Vladimir.“

„Tahan seda kuulda.“

„Olgu siis, aga südamest, südamest!“

„Tubli! Aga nii tähtjas kui see mulle ka on, nüüd pean ma ometi saatkonda minema. Bealegi nägin natukesse aja eest Sashat. Ta tuli wafjalist.“

Tatjana imestas.

„Täna juba? Dotastme teda alles homme.“

„Jga'ahes nägin ma teda. Aga nüüd pean lahkuma. Nägemiseni õhtul. Suudlen su ilusaid filmi. Wõin seda praegu paraku ainult jõnadega teha.“

Neiu punastas ja silmitses teda südamekult.

Vladimir aitas teda tõlda.

„Nägemiseni, dushenka!“

„Nägemiseni, Vladimir!“

Würst astus tagasi.

Nüüd pööras Elisa küsides Tatjana poole.

„Kuhu läinud kõrgus nüüd?“

„Kõrgu, Elisa! Kuulsin praegu, et minu wend koju on tulnud. Oleks tänajeks küllalt.“

See oli hea, et Tatjanal ainult oma peigmehe jaoks filmi oli. Muudu oleks ta Elisa rahutult märganud

See oli mingisugune segu kartusest ja palawast rõõmusest, mida Elisa tundis. Mis sugusena tuli ta tema'e wastu? Kas armastab würsti teda veel ikka? Wõi oli ta asja üle rahulikumalt järele mõtlenud?

Oh, kui ta nüüd oleks saanud pilku heita noore würsti südamesse!

Tähi aega istund noored daamid waikides.

Siis ärkas Tatjana äkki nagu unest.

„Armas Elisa — wabandage, et nii kaua waikisin. Oa Teil wäga igaw?“

„Ei, kõrgus,“ wastas Elisa ruttu tõtt üteldes

„Kas teate, mis ma mõlesin? Sõna peale, mis Teilt hiinuti õppisin. Ütlestin seda ka oma peigmehele. Aga tema ei taha seda tunnistada. Tema ei ütle mitte: „tädeminnes on iga õnn wäike,“ waid: „Alles tädeminnes on õnn täheik.“ Kumb on Teie arust õigem?“

Elisa naeratas ärdalt.

„Jgatahes on see palju tõotawam ja lohutawam, kõrgus. Kas ka õigem? See oleneb inliksust in. est. Õnneik on oma õnne taide-

minekuga rahul — õnnetu lohubab ennast teatega, et õnn tädeminnes wiheneb.“

Tatjana wõttis Elisa käest kinni ja waatas talle uurialalt näkku.

„Elisa, kas teate, milline Te minu arust wahetewahel nüüd olete?“

Elisa waatas talle rahutult filma.

„Kas kõrgus ütlemad seda mulle?“

„Mulle näib, nagu peituks Teie südames mingisugune salawalu. Jah, Elisa, Teie olete mõnikord nii kurb ja unistaja. Mina olen oma õnnes seda ainult wähe tähele pannud. Aga teadwusetult olen seda ometi mõnikord märganud. Ja praegu o.ite jällegi kurb. Teie olete mulle nii armsaks saanud, et mul sellest kahju on. Ja kuna ma ise õnneil olen, siis soowiksin, et teie teisedki oleksid õnnelikud. Kas wõin Teid kuidagi aidata? Kui mulle ometi ütlesite, mis Teie üdant rõhub?“

Elisa punastas. Aga ta toibus ruttu ja waatas Tatjanale tänulikult filma, ennast naeratusele sundides.

„Ütlen kõrgusele, mis mind pisut kurwaks teeb. Usun, see on — koiwigatsus.“

Tatjana naeris rõõmsasti.

„Do — kui see midagi muud pole, siis leiaime sellele warsti abi. Teie tulete ju minu seltsis Berliini. Teie rõõmustate ometi selle üle?“

„Jah, kõrgus — üi wäga,“ wastas Elisa naeratades. Aga ta jüda oli ometi raske.

Paleesje jõudes, laskis Tatjana Elisa kõhe wabaks.

„Ma tahan nüüd wenda teretada ja temaga pisut juttu wasta. Niipea kui Teid tarwitan, saadan Teile teate,“ ütles ta lahkesti.

Elisa' oli heameel, et üksti wõis olla Nõtkuwail põlwil läks ta trepist üles ja waiwadega e. itud korridorid mööda palee korwaltitaba oma too poole.

Waewalt oli ta poole tee peale jõudnud, kui Peeter wure kaju koyal üks tema ees awanes ja würst Alexander wälja astus.

Silmawilgu leidis nad üksieise ees kohmetult. Õnneks polnud tehaqi teal ligidal. Aleksandri nägu oli kitsama's jäänud ja kohwatumaks — ta nägi tõstsem ja mehe ikum wälja

Elisat nähes lehwis ta näost rõõmusest üle, kuna ta rind sügawasti hingje tõmbas.

„Wiimaks! Wiimaks ometi — oh fina!“ hüüdis ta erutult ja silmitses neiu pilguga mis selle warisema pani.

Würst waatas korridoris ette ja taha poole, ja näges, et nad üksti olid, sofiatas ruttu:

„Minult ü's sõna, Elisa — muudu et jõua ma teea eemalho dmist wälja kannatada: kas armastad mind weel?“

"Surmani," sõstas Elisa, kuna tal piirab filmist purkfašid.

"Täna — südamest täna!" ütles würst nagu raske loorma ast wabanedes.

Neiu ruttas minema ja oli rõõmus, kui oma tuppja jõudis.

Ka Aleksander oli aegamööda telsele poole ebasti läinud.

Lahusoleku kuudel oli ta tõsiselt katsunud armastusest Elisa vastu wabaneda. Aga mida enam ta seda püüdis, seda suuremaks kaswas ta armastus, ja ta teadis, et ta ainult Elisa kõrwal mõis õnnelikuks saada.

Aga neil lahusoleku kuudel oli ta ka arusaamijele jõudnud, kui raske tal sai olema wanemaid selle ühendusega lepitada. Eriti polnud midagi teha ja mõis olla, et ta neile ial ei tohtinud teatada, et ta Elisaga oli abiellu astunud. Siis mõis ta oma armsama alles pärast wanemate surma oma kõrwale tõsta.

Mistiski sundisid wanemad teda weel mitu korda üht mõt teist kordima. Siis pidi ta wabanust otsima seni, kui neile mõis lõtt ütelda. Tuli torm, mis ta rinna rahutuks tegi. Ja sellepärast pidi ta asja niikaua kui wähegi mõimalki warjama. Waheajal mõis ta oma õnne waikselt nautida. Elisa ei küsinud ju midagi ilmalikkust aust ja tema tahtis talle ilust kodu luua. Eriti tahtis ta tema sellisid mõni aeg Saksamaal elada. Tal polnud raske pikemat puhkusaega saada, ja siis tahtis ta mitu kuud elada ainult oma õnnele. Hiljem leidis ta juba kusagil mujal waikse asupaiga, kus oma õnne mõis nautida.

Tema teekond Pariisi oli osalt ainult ette-
kääne olnud. Ta oli oma teenri ette saanud. Üsna üsti oli ta Saksamaal mitu päewa ringi rännanud. Königsburi ligidal oli ta ühes kalamehe külas waikse ilusa maja leidnud, mille üks maaler enesele kord oli lasnud ehitada. See maaler oli jurnud ja ta pärjand tahtsid selle ilusa villa ära müüa. Senni polnud ostjaid leidunud, sest et koht kõrwaline oli. Aleksander ostis villa ära ühes ilusa jäseseadega. Majas oli ainult neli tuba ja lõtt. Ka aed oli ilus ja korras. Maja ostis Aleksander Stohnowi nimele. Selleks olid tal paberid ja selle nime all ta reisist. Ühe kalamehe pani ta kewadent majaholjats.

Pariisi jõudes mõttis ta teener ta vastu. See imestas wõga, kui waikselt würst Pariisis elas, nagu ei ial enne. Näüd läts ta küll ooperis, tegi ka wäljasõite, aga oli õhtul alati warakult kodus.

Näis nit, nagu oleks ta herra kottuhoid-
lituks muutunud.

Peeter ei aimanud, et ta arwaminn õige oli. Aleksander hoidis kottu nagu hoolikas majajä. Ta pidi ju tulewikus ise oma majapidamist juhtima ja abikaasa, mõis olla lastegi eest hoolitsema. Nõudis ta isalt enam kui enne, siis aratas see mistiski kahilust.

Kõhe peale õe pulmi tahtis ta Elisa sinna wita. Seal tahtis ta ennast lasta laulatada ja tema sellisid elada. Kõik tarwitatud eelööd olid juba tehtud.

Paasi ja paberid hoidis ta igal ajal wal-
mis, ka Elisa pidi kõik walmissid hoidma, et tahtisust ei tuleks. Ta tahtis ennast oma täte tittli ja nime all armsamaga laulatada lasta, et pärast keegi ei mõiks nende abielu tühistada. Kuid elada tahtis ta Stohnowi nime all, kuni ta Elisa awalikult tohtis omaks nimetada.

* * *

Würst Swan ja ta abikaasa mõtsid poja kahel käel ja rõõmsasti vastu. Ja Aleksander teretas neid südamlikult. Walus oli tal mõtelda, et neid pidi petma, aga tal polnud wailda, kui ta õnnelikuks tahtis saada. Et oma tundeid warjata, jutustas ta elawalt oma reisist ja awaldas soowi, pärast Tatjana pulmi pikemaks puhkusele sõita ja suuremat reisi ette mõita.

Ja oli rõõmuga nõus. Aleksander näis rõõmsamalt ja mõistlikumalt kui ial enne teekonnalt tagasi jõudnud olewat, wana wärstusega. Ja würst uskus, et ta noore Saksia neiu on unustanud. Pealegi jäi see ainult Tatjana pulmadent ta ligidale.

Ka Maria Petrownal polnud selle vastu midagi, et Aleksander pikemale reisile läks. Aleksander rääkis koguni sõjanäest lahkimisest ja mõisate walitsemise oma peale mõtmisest. Würst Swanil oli sellest hea meel.

"Sina oled eht Kalmok, mu poeg. Kõik sinu eelkäjad maitsefid noores eas elu, aga neist said ometi tõsised ja tublid mehed. Rõõmustan sinu otjuse üle."

Pikemate läbirääkimiste järele jõuti otsusele, et Aleksander jõuliks igaks juhtumiseks teenistusest lahkimise palwe ära annaks. Siis pidi ta aasta's reisile minema ja tagasi tulles mõisaid walitsema hakkama.

See oli Aleksandrite armas. Terwe waba aasta oli tal ees — küll kõik muu iseeneestit hargnes.

Paar päewa hiljem läks ta jälle teenistusse. Näüdki läks ta mõnikord jälle Tatjana töötuppa. Seal sai ta Elisat wähemalt nähagi. Üsti ta teda enam ei kohanud — neiu hoidis selle eest kõrwale.

Kuid Aleksandri südame peal põles soom, neiu ole oma tulewikufawatust teatada. Ja kuna ta selleks juhusit otks ja ei leidnud, kirjutas ta neiuale ühel päeval pika kirja, kus ta, asjalikude seletuste kõrval, ka oma armastust ei jätanud linnitamata. Ja ta palus neiu, kui ka lähidalt, talle teatada, kas ta kõige sellega nõus on või midagi muud veel soovib.

Wastuse pidi neiu kui hommikul Tatjana juure läks, taar Beetri kaju tahta peitma seal tahtis ta edaspidi kirja otsida, kui Elisa talle midagi oli teatada.

Oma õrna kirja wõttis Sasha õe tuppa kaasa. Ta jõudis konna warakult. Tatjana ei olnud veel ilmunud ja Elisa oli üksi. Sasha pani kirja talle raamatu peale, mis neiu läks. Neiu kõikus ja tahtis kirja tagasi ütata, kuid Sasha piigu all peitis ta selle ometi põue.

Selle järele lahkus Sasha toast ja läks õe juure salooni.

Elisa oli wõga kurb, kui nägi, et Sasha temaga hakkas kirju wahetama. Ma kui ta hiljem oma toas kirja oli läbi lugenud, siis ei mõinud ta enam pahane olla. Ta otsustas talle kohe wastata ja kirjutas:

„Armas Sasha! Nii t üt üt mõin ma sulle sinu armsa kirja peale wastata — mõtle järele, ära ruttu! Mina ei loomi muud kui sinu õnne ja rahu. Ma lepin kõigeaga; mis sina tahad, see on ka minu tahe. Aga ma wannutan sind: katu ennast hoolega läbi. Mõtle, mis ja tahad teha oma wanematele ja mis selle tagajärg wõb olla. Motle kõige selle peale — minuist ära hooli. Ja see kri olgu estimene ning wiimne. Minut kui midagi harukordset peats juhtuma, wõi kui mulle ütelda tahad, et asja oled teistiti ümber mõtlenud — siis kirjuta.“

Tänu, palaw tänu sulle rooõde eest. Ja mis ka tuleb — tänu sinu armastuse eest. Minu armastus on sinu oma igawesti.

Elisa.“

* * *

Kuttu mõõbusid lähemad nädalad ettewalmistusega Tatjana pulmabeks.

Et seige külm detsembrikuupäew.

Aleksander oli jälle lord õe juure töötuppa tulnud ja leidis lauakärest Tatjana ja Elisa. Nende wahel laual olid raamatud ja kirjutusnõud. Ta istus toolile.

„Kui kaugele oled sa Sasha keeles jõudnud, Tatjana? Juba mõne nädala pärast pead sa oma oskust tegelikult kasutama hakkama. Saad sa sellega toime?“

„Oh, mina ei karda, kõik lähed hästi. Sest saadik kui tean, et preili Elisa minuga ühes tuleb, ei kardata ma enam midagi.“

Aleksander jäi kohmetult kuulama, ja samal filmapilgul märkas ta, et Elisa talle arast otja waatas.

„Preili Helbig saadab sind Bertlini?“ ütles ta. „On see juba nii kindel?“

„Muidugi, Sasha, täiesti. Et ole tõsi, armas Elisa? Ta reisir kohe päewal pärast minu pulmi, et forteris üht ja teist korradada, enne kui mina pulmareisilt tagasi tulen. Sa ei wõi arwatagi, kui hea meel mul on, et ta minuga ühes tuleb. Ja ema rõõmustab selle üle ka. Wadimir wiibib tihti kodust ära, ja siis on mul Elisa. Et ole, see oli minu poolt tore mõte?“

Aleksander äigas üle otsaõkse. Ta filmad põlehd ikka veel Elisa mahalõõdud näol.

„Muidugi — tore mõte!“ hüüdis ta meenitult.

Samal filmapilgul kutsus toaneiti Tatjana toast wälja Dmblejanna oli kõik uugu uudistega tulnud ja tahtis selga proowida.

Tatjana tõusis.

„Oh häda, täna ei tule töötamisest enam midagi. Paktige asjad kokku, Elisa, ja puhake oma toas. Küll ma Leid juba õie ajal kutsun. Ja sina, Sasha, jäd minuist ilma — dmbleja on tähesam Jumalaga!“

Maerres joofti. Tatjana toast wälja.

Aleksander ja Elisa seists wiimase aega tummalit. nagu hngutumast ootuses, üksteise wastas, Elisa waatas maha ja Aleksander filmites teda.

„Elisa,“ ütles Sasha wiimaks ärewalt, „mis see tähendab? Sina lähed Tatjanaga Bertlini? On see ainult etteääne wõi kawatled sa — pogeneda?“

Neiu oli wõga kahwatanud, tõstis müüda pea ja ütles paludes:

„Minule tehti see ettepanek ja ma wõtsin wastu ja — ah, parem oleks sullegi, kui sa mind laseknd minna. Sa unustad minu — ja ei jarmitse oma wanemaid kurwastada.“

Karedalt kahmas würst ta käest kinni.

„Nii siis ikka weel põttamised! Elisa — Elisa — kas sa siis ikka weel ei tea, et mina sinust ei wõi loobuda? Kõik mu weresooned igatsewad sind ja päewa, mil ma sind wõin omais nimetada. Ja sina wõid mõelda lahuseleku peale? Saa ometi lõpuks aru, et sa minu kõik oled, et ma sinuta iial ei wõi ega wõi õnnelik olla! Kas usud tõesti, et ta kõik need kawatused oeksin septsenud selleks, et sinust lahutada? Wõi ei armasta sa mind enam? Kas ei ole juba sellest küllalt, et walfelt minna naitseks jaad? Wõi kardad sa tulewiku minu kõrwal?“

Elisa surus käed südamele ja vaatas talle otja pilgul, milles peitus kõik ta armastus ja piin. Wärisedes toetus ta lauale.

„Mina — mina — ah mina — mis minust! Ainult sina — pead olema õnnelik!“

„Ja sina minuga, Elisa. Jäta kõik kahtlemine — meie kuulume kokku.“

„Mina ei jätsa seda mõista — seda õnne oleks mulle liig palju — ma ei julge sellest kinni kahmata.“

Aleksander tõstus ta kirglikult oma käte wahale.

„Aga mina julgen seda, armsam, julgen ja holan sinust kinni kõigi kuste. Sina ei tohi minust lahutada. Uu ometi meie õnne, Elisa. Seal wäikeses majas mererannas ootab ta meid. Terwe aasta kuulun ma seal sinule, ainult sinule — ja hiljem ehk seljuga asi kõik. Ära karda enam. Ole julge ja usalda mind. Meie saame ütle mata õnnelikult!“

Kaasajastuwo südamlikkus ja õrnus peitus ta sõnades ja hääles. Elisa kuulas seda õndsalt. Maailm ununes ta ümber. Ta ei näinud muud kui ainult teda, kelle eest ta sel filmapiilgul oleks wõinud surra.

Aleksander pigistas teda oma meelikuust põljuwa südame najale. Nad ei kuulnud kumbki et wäljast pehmelt wabalt sammud lajasid. Nad hoibsid äksteise ümber alles kinni, suud suule surudes, kui uks awanes.

Säwel seisis würlst Iwan Marie Petrowna kõrwal, kes tütreaga millegi üle tahtsid rääkida, ja siit näid õrnasti kaelustama paari eest leiðsid.

Aleksander ja Elisa olid surmawas ehmatuses äksteise ümber lahti lastnud ja seifid nüüd kahwatult Sassa kohmetanud wanemate ees.

Würlst Iwanil olk meel niipalju teadwust olnud, et ukse oma taga olk ruttu kinni tõmmanud.

Maria Petrowna wajas lõdwalt tugitoolile ja wahtis wihafelt ja põlgilikult Elisale otja.

Würlst Iwan ajas enda äinsa naksuga sirgels. Ta filmad waatafid waljult ja käälmalt ja ta näoilme omas raudse, halastamatu lugu. Mii hea kui ta muidu oli, sel filmapiilgul nähti, et ta ja kowa wõis olla kui teras.

„Mis see on, Sassa? Armukene siin majas, meie seljataga? Preilik Helbig — ma olen wihane Teid siin niisuguses seisukorras nähes, arwasin Teid daamiks, kes hea laswatuse saanud, ja kahetsen, ei oma arwamist pean parandama.“

Elisa kahwatas weel enam ja toetus lauale. Ta tahtis rääkida, aga piin ja ehmatuse sulgusid ta suu.

Aleksander aga toibus ruttu. Ennast sirgels ajades astus ta tja ette ja ütles, häält kindlast muutes ja tiale paludes otja waadates.

„Sina ei tarwitse oma arwamist preilik Helbigi kohta muuta, isa. Mina kihlastin enda praegu temaga. Preilik Helbig on minu pruut.“

„Sassa!“ hüüdis würlstinna kohtudes ja minestusega wõibeldes.

Würlst Iwan aga tõstis ja lastis langeda ruttu käe, nagu oleks ta mõnda siset tahtnud kätt lötgata.

„Sa oled meelesi ära — toibu!“ hüüdis ta ähwardawalt.

Aleksander hingas sügawasti ja astus Elisa juure, teda nagu kaitsta tahtes.

„Mina pole mitte meeletu, isa, waid olen üsna rahulik ja mõisilik. Ma armastan preilik Helbigit enam kui oma elu. Mitie peatult ei andunud ma armastusele, seda usu. Aga minul on kindel nõu Elisat naiseks wõtta.“

Würlst Iwanil nägu muutus weel waljumaks.

„Selle kindla tahte wastu seisab minu tahe, mis igatahes sinu tahtest kindlam on. Kas unustad, kes sa oled ja mis sa oma nimele wõignud? Preilik Helbig, kui Teie minu poeg tõesti lootust on annud, et ta Teid tahab omaie naiseks wõtta, siis kahetsen ma, et selle lootuse pean purustama. Teie olete walesti arwestanud. Würlst Kalmohy ei kosi enesele palgalist seltsimeit.“

Wiimsed Elisale helbud sõnad olid täis-terawust. See toon andis Elisale ta rahu jälle tagasi. Ta ajas enda sirgels ja waatas würlstille kindlasti ja rahulikult filma.

„Kõrgus wabandawad — walesti arwestanud ei ole ma juba sellepärast, et ma ülbse ei arwestanud. Ma armastan würlst Aleksandrit — see on kõik minu süü, kui see süü on. Minu armastus tegi mu nõrgaks tema sõna kuulda wõtma, ehk ma küll teadsin, et ühendus meie wahel wõimatu on.“

„Noh, sellest saate arwatawasti ka nüüd aru. Palun Teid, minge oma tuppy ja oodake seal. Kõige pealt on mul mu pojaga rääkida.“

Ta awas energiliselt ukse ja astus tagasi, et Elisa mööda pääsels. Elisa sammus wärisedes, aga rahulikult ukse poole.

Aga Aleksander astus talle ette ja wõttis tal käest kinni.

„Elisa — mina sinust ei lahku — ole üsna rahulik ja oota, mis tuleb.“

Elisa waatas talle kurwalt otja.

„Sassa — ma palun sind — luule wanemate sõna — nell on õigus — ühist õnne ei wõi meil olla,“ ütles ta tajaselt ja wärisewal hääsel.

Sassa suudles ta kätt.

„Sul on minu sõna — sina oled minu pruut.“

„Sassa!“ hüüdis Maria Petrowna wihafelt. (Järgneb).

Anna mulle oma laps!

Saksa kirjanik Lenore Pany.

Soe päiksepaistetäitis aeda, mis terwisnõunik Bolzi stiilikalt ehitatud suwilat ümbritses. Ees, wõrewärawa lähedal, kust pilk walgele maanteele nägi, istus weertoolis noor, umbes seitseteistkümne-aastane neiu. Tal oli raamat käes, kuid ta ei lugenud. Üle raamatu eksis ta pilk tagasi maja poole, kust parajasti wali naer kajas. Kohe selle järele astusid kolm isikut uksest wälja. Kõige ees ema, tema taga ta wanem tütar ühe ratsawäe ülemlleitnandi käekõrwal. Juttu westes ja naerdes lähenesid nad kohale, kus weertool seisis.

Proua Bolz patsutas tütrekesele õrnasti kahwatanud põsele.

„Eks ole tõsi, Eewa, ega sa ometi ei ole haawatud, kui sinu üheks tunniks üksi jätame? Marie ei saa sind täna paraku wälja sõidutada, sest tal on parajasti pesi käsil, aga noorpaar tahab iga hinna eest metsa minna. Sul on ju ilus raamat, nagu näen. Ja isa on ka kodus, kui sul peaks olema midagi tarwis.“

„Mulle pole midagi tarwis, ema, minge aga peale! Koduswiibimiseks on tänane päew tõesti liig ilus.“

„Armas pruudiõde . . .“

Ülemlleitnant von Wehren löi kannad kokku.

Eewa andis talle kätt.

„Jumalaga, Theo! Olge lõbusad!“

„Noh, nii lõbusad kui see wõimalik on!“

Palaw, kirglik pilk silitas selle juures ilusat neitut ta kõrwal, kes talle karistades käele löi.

Eewa pööras pea kõrwale.

„Jumalaga!“ ütles ta weel kord, raamatut ruttu jälle kätte wõttes.

Siis jäi ta ümbrus jälle waikseks. Ainult kuuseladwad ta kohal kahisesid tasakesi, ja üks muusträästas keksis lähemale ning silmitses unistajatimestades.

Eewa oli, niipea kui aiawäraw kinni läks, raamatu käest jälle ära pannud. Seni oli ta rasket kurbust, mis raske haigus temale toonud, waikse resignatsiooniga kannud. Ümbritsetud wanemate armastusest ja hoolitsusest, ei ol-

nud talle õieti teadwusessegi tulnud, mis temalt oli kadunud. Aga ta õe Lotte kihlusest saadik oli asi muutunud. Noore paari õnn awas ta silmad tugewamini kui arstide pörutawad otsused ta saatuse kohta. Nagu näriw uss sõi ta südant tunne ja teade, et ta õnehõlmast on eemaldatud. Ta oma isa oli talle werise südamega diagnoosi teinud, et ta seisukord lootuseta olla. Mitte surra, aga ka mitte elada. Abitu, teiste halastust tarwitaw olewus — seda ta oli! see oli tema saatus!

Palaw allikas woolas tal äkki silmadesse. Ta tõstis rätiku ja kuiwatas ruttu silmad. Keegi ei pidanud märkama, kuidas ta kannatas.

Wõre poolt kuulduw kabin sundis teda pead pöörma. Wärawa ees seisis üks toredasti riietatud herra ja püüdis ilmaaegu wärawat awada.

Eewa ajas enda püstemale.

„Teie peate nõõbi keskpaika waju-tama,“ ütles ta:

„Ah, jah, tõsi . . . tänan Teid wäga, armuline preili. Kas herra terwisnõunik on kodus?“

„Ta on ülewal. Palun, minge üles tupp!“

Küsiwail silmil, kuhu äkki märkaw kahetsus segines, waatas mees neiu noorele, kahwatanud näole. Siis kummardas ta ja sammus maja poole.

Terwisnõunik awas ise ukse, kui mees ülewal kella helistas. Pisut kohmetult kergitas noormees kübarat.

„Herra terwisnõunik wabandawad! Berkmann on mu nimi. Olen Borstorffi uue külma weega arstimise asutuse juhataja ja paluksin mind mõni minut kuulda.“

„Wäga rõõmustaw!“

Waikne, pilkaw naeratus suu ümber, palus wana herra külalist saali astuda.

„Palun istet wõtta, herra ametiwend! Kas suitsetate?“

„Tänan, ei.“

„Nii. Kas ei sobi see Teie weesõbralikkude püüetega?“

Doktor Berkmann punastas.

"Pilge, mis Teie sõnadest kajab, herra terwisnõunik, tõendab mulle ainult, mis mulle teiselt poolt juba on teatatud," tähendas ta, nähtawalt pahas tundes.

"Tõesti? Mis on Teile siis teatatud?"

"Et Teie, herra terwisnõunik, üks kõige kibedamatest waenlastest olete külma weega arstimisele."

"See on õige ja sellepärast imestan, awalikult ütelda, et ometi minu juure tulete. Kas soovite minu arwamist muuta wõi soovite mind hoopis oma rawitsuse alla saada?"

"Ei kumbagi, herra terwisnõunik. Mis minu siia tõi, on ainult tagasihoidlik palwe. Asutus, mille juhiks ma olen, on uus ja peab alles inimeste usaldust katsuma wõita. Kui nüüd mees, kel Teie nimi ja lugupidawus, ennast awalikult selle wastu kuulutab, siis wõib see meie asutusele kahjulik olla. Arwamised on wabad ja ei tee kellelegi kahju, niikaua kui nad hoitakse oma teada. Aga . . . herra terwisnõunik mõistawad ju, mis ma tahan ütelda?"

Wana herra hakkas heledasti naerma.

"Täiesti, austatud ametiwend! Noh, annan Teile sõna, et ma uneski selle peale ei mõtle, et Teie asutuse wastu awalikult waidlema hakkkan. Esiteks ei praktiseeri ma ise enam juba ammust saadik, nii pole siis wõistlust karta, ja teiseks pole see iial minu komme olnud, inimestelt nende usku wõtta, mis neil südames seisab."

Dr. Berkmann silmitses pisut aega waikides oma käsi.

"Herra terwisnõunik ei usu siis tõesti wee imewõimu?" küsis ta.

"Ei, mu sõber, seda ma ei usu. Teie nõuate ka liig palju. Olen poole eluaega õppinud ja abinõusid otsinud, kuidas inimesi kehaliku walu käest wabastada, ja peaksin nüüd ütleva, et mõni külm weetilk sedasama teeb?"

"Aga," ütles noor arst, "meil on tõendus, herra terwisnõunik, et just seal, kus üks meditsiini wahend ei aidanud, wesi weel wiimsel silmapilgul päästjaks sai. Nii on arstitud pimedust, küürakust ja halwatust."

Terwisnõunik patsutas noorele mehele isaliku't õlale.

"Ärge waewake ennast mind ümber pöörda katsudes! Mina tean, mis teen. Teie parandus siin kuulub enam suggestiooniwalda. Sellepärast reageeriwad

selle peale närwilised, hüsteerilised inimesed. Aga need üksiknähtused on pitsillukesed meie äraproowitud teaduse kõrwal ja see ei muutu mitte niipea weeks."

Ta naeris waljusti ise oma nalja üle, kuna doktor Berkmann sügawtõsisel näol toolilt tõusis.

"Weel üks küsimus, herra terwisnõunik," ütles ta kübarat wõttes. "Mis wiga on sel noorel daamil, kes all aias istub?"

Mingisugune wari lehwis terwisnõuniku näost üle.

"Mõlemad jalad halwatud. Minu waene laps kukkus kaks aastat tagasi paadisõidul wette ja oleks peaaegu uppunud. Ehmatus sirutas ta haigewoodi, tekkis jalgade kangenemine, millest lõpuks sai akuutne halwatus."

"Ja mis abinõud — wabandage minu uudishimu — on herra terwisnõunik selle wastu tarwitanud?"

"Elektrit, wanne, massaashi, ühe sõnaga kõik, mida niisugusel puhul tarwitatakse."

"Ja — ma palun weel kord wabandust — herra terwisnõunik ei ole iial selle peale mõelnud, et wahest wesi, mis kõige selle häda algataja oli, ta ka wõiks parandada?"

Wana herra silmitses küsijat huwitatult.

Ei, seletas ta pilkawalt, "seda mõtet ei ole mulle mitte tulnud, ehk ma küll oma last südamest armastan. Eewa teab nüüd, et abi ei ole, ja on oma saatusega leppinud. Otsusetegija ei olnud mina üksi; selle tegijateks olid ka teised mehed, kel kõlaw nimi. Kas tahate minu tütrega tuttawaks saada? Elukutselised arwamiste lahkuminekid ei tohi meie sõbralikku tutwust kitsendada."

Waikides järgnes doktor Berkmann majaherrale, kes, jälle armastuswäärilist westetooni tarwitades, tema kõrwal trepist alla sammus.

Eewa tõstis samme kuuldes pea üles.

Terwisnõunik silitas ta palgeid.

"Praegu wiibis herra Dr. Berkmann minu juures," ütles ta esitades. Siin, armas sõber, on minu tütrekene Eewa. Ta on pisut kahwatu, ehk küll päew otsa wäljas wiibib."

Doktor Berkmann kummardas ja wõttis neiu käest, mis see talle wastu

ulatas, kinni. Südamlik kaastunne seis ta ilusal näol.

„Herra terwisnõunik andis mulle praegu Teie haigusest teateid, armuline preili,“ ütles ta soojal toonil. „Tahame loota, et noorus ka seekord, nagu tihti, wõidu pärib.“

Ärras naeratus lehwis Eewa suu ümber.

„Teie olete wäga lahke, herra doktor! Paraku tean ma aga üsna selgesti, et mind aidata ei saa, ja olen sellega leppinud.“

Dr. Berkmann kummardas ja lahkus. Ta pilk näis ainult suure waewaga wabanawat kahwatanud kannatajanaõlt, mis talle nii lahkesti pead noogutas. Kohmetult andis ta majaherrale kätt.

Kui wäraw kinni läks ja terwisnõunik jälle tütre juure astus, waatas see talle küsiwalt otsa.

„Kes see õieti oli, isa?“

„Borstorfi uuekülma weega arstimise asutuse juhataja.“ Naeratades silitas ta hästi kaswatatud habet. „Sel noorel mehel on hirmus hirm minu autoriteedi ees ja ta palus mind, et ma awalikult ta asutuse wastu ei töötaks.“

„Seda sa ju ka ei tee, isa?“

„Muidugi mitte. Saagu igatüks omal wiisil õndsaks. Ja usk teeb ju õndsaks.“

* * *

Umbes nädal aega hiljem oli see, kui Eewa ennast toatüdrukul laskis sõidutada laiale metsateele, mis Wallheimi ja Borstorfi ühendas. Tee oli ka wankri sõiduks waba, kuid ainult harwa weeres seal mõni wanker, sest et-enamasti kõik maanteed paremaks arwasid.

Tee wiis pisut mäest üles ja tüdruk pidi weertooli edasinihutamisel enam jõudu pingutama. Tagasimminnes weeres ta siis iseenesest.

Mõnutsedes hingas Eewa waigust õhku, mida metspuud laiali laotasid.

Seal kajas eemalt tume mürin, mis ruttu lähenes. Auto! ja nüüd tundis ta ka ainsa sõitja ära: doktor Berkmanni, kes ise juhtis! Kui doktor weertooli nägi, pidas ta auto kinni ja astus sellest välja.

Pisut kohmetult waatas Eewa üles noore mehe poole, kes ruttu tema juure astus. Doktori pilk riivas tüdrukut. Ta wiiwitas.

„Tohin ma Teiega mõne sõna wahe-tada?“ küsis ta selges Prantsuse keeles.

„Palun, herra doktor. On Teil midagi isale teatada?“

„Ei, ei, mitte see. See on midagi muud. Pealegi ei tea ma sugugi, kas herra terwisnõunik Teile on ütelnud, kes ja mis ma olen . . .“

Eewa noogutas pead.

„Jah, isa jutustas sellest. Ma loo-dan“ — kerge naeratus lehwis ta suu ümber — „et ta Teile ometi ei ütelnud midagi paha?“

„Oh ei, herra terwisnõunik oli wäga lahke. Muidugi, kus kaks lahkarwamist kokku pörkawad, on alati kõle kõla. Teie herra isa ei usu külma wee ter-wendawat mõju.“

„Seda ma tean.“

„Ja Teie ise, armuline preili?“

Põnewalt ootas ta wastust.

Eewa kähwas ehmedes sirgeks.

„Mina? Mu Jumal, selle peale ei ole ma weel mõtelnudki,“ tunnistas ta.

„Aga üht peate ometi teadma: kas Te külma weega arstimise wastu hirmu tunnete?“

Eewa kehitas õlasid.

„Mina ei peaks seda mingisuguseks julgemiseks. Mind on niipalju tohter-datud, et kõige wastu, mis mulle nõu antakse, tuimaks olen jäänud. Teadmi-sest, et ma kadunud olen, aitab mulle.“

Berkmann raputas ägedalt pead.

„Wabandage, et wastu räägin. Aga mina leian selle diagnoosi oma seisukohalt liig warajase olewat. Kui Teie ennast tahaksite anda minu rawitsuse alla — ma ei luba midagi, ei wõigi midagi lubada, aga sellest, mis herra ter-wisnõunik mulle jutustas, olen ma kuul-nud, et siin jutt on haigusest, mis meie juba tagajärjekalt oleme terweks arsti-nud. ja Teie olete alles weel nii noor! Juba mõte paranemise wõimaluse peale peaks Teid ajama ka wiimast katsette-gema. Wõi olete oma saatusega tõesti juba seda wõrd leppinud, et soow elu järele Teis juba igawesti on kustunud?“

Berkmann oli enda soojaks rääkinud. Arglikult waatas Eewa talle näkku, kus waimustuseleek loitis, ja ta käsi, mis waipa põlwedel hoidis, hakkas wärisema.

„Isa ei luba seda iialgi,“ ütles ta waewalt kuuldawalt.

„Kui Te seda ise nõuate, ometi! Hai-gele antakse, mis terwele keelatakse.“

Et herra terwisnõunik Teile nõu annab seda mitte teha, on arusaadaw, aga oma lapse palwele ei suuda ta wiimaks ometi wastu panna. Kas tahate temalt küsida? Kas lubate seda mulle?"

Berkmanni parem käsi seisis nagu wannutades neiu käe kõrwal.

Neiu tundis, kuidas weri tal palawalt soontes woolas. Ja löi tahtmatult silmad maha.

"Luban seda, herra doktor. Igal juhtumisel saate teate. Aga ma kardan, kardan . . ."

"Pole waja, kui ise kõik teete, mis wõimalik on! Ja nüüd wabandage, et Teid kinni hoidsin. Ma ütlen: nägemiseni, armuline preili!"

Kaks minutit hiljem oli auto ühes sõitjaga läinud.

Wäsinult wajus Eewa patjadesse. Weel täna tahtis ta isaga rääkida. Sellest sai ärew stseen, mida ta südames kartis. Ja siiski — siiski . . .

* * *

Õhtul oli koos suurem seltskond. Walitses rõõmus oleng ja lõpuks tantsitigi. Kuna Eewa seal ainult ees oli, siis lükati ta weertool terrassile. Terwisnõunik istus ta kõrwal. Wõimalus oli soodne.

"Isa," ütles Eewa äkki.

"Noh, laps?"

"Armastad sa mind, isa?"

"Milline küsimus! Kas ei ole sa siis meie kõikide pesamunakene?"

Eewa naeratas wäsinult.

"Jah, see ma küll olen. Sellegipärast soowiksin ma mõnikord, et ma teil oma hädaga enam ees ei oleks."

"Laps, laps, mis sa sonid? Räägime millestki muust."

"Ei, nimelt sellest. Mulle on nimelt — oma arwates — õnnelik mõte tulnud."

"Nii. Ja mis mõte see on?"

Eewa tõmbas sügawasti hinge.

"Kas sa, isa, lubaksid, et ma nüüd, mil kõik abinõud luhta on läinud, weel külma weega arstimisega katsed teeksin?"

Nagu walgust rabatult wajus terwisnõunik kokku.

"See ei ole muidugi mitte sinu tõsine nõu?" küsis ta suure waewaga lahkesti.

"Minu tõsine nõu! Kui wesi ka minu halwatust ei paranda, siis kõwendab ta wististi minu närwe, mis wiimasel ajal enam täitsa korras ei ole."

"Miks sa seda mulle alles täna ütled? Annan sulle pulbrtd."

"Ei, mitte pulbrid, isa. Kui samind, nagu ütled, armastad, siis täidad minu soowi. Mul on . . . mul on, nagu tooks mulle wesi tõesti parandust."

Terwisnõunik oli üles tõusnud. Käed selja peal, käis ta ärewalt edasi ja tagasi. Äkitselt jäi ta Eewa ette seisma.

"Sa lased ennast ilmaaegu piinata, Eewa. Mina, sinu isa, olen kõik teinud, mis arstikunst teha suudab. Öödekaupa olen ma waewanud oma peajaju, sinu jaoks mingisugust abinõu leida, ja et ma seda pole leidnud, teeb mulle maailmas suurimat walu! Ja nüüd usud sa, et wesi, mille süütuid olluseid iga-arst tunneb, sinu parandab? Ära pane pahaks, Eewa, aga umbusaldus, mis sinu nõudest kõneleb, haawab mind."

Eewa kahmas wärisedes ta käest kinni.

"Ei, isa, see ei ole umbusaldus, mis minust kõneleb, see on igatsus — põlew igatsusterweks saada! Warem ma seda õieti ei teadnudki, kui waene ma õieti olen. Alles nüüd, mil Lotte kihlatud on, mil ma noorpaari õnne iga päew wõin näha, olen ma oma wiletsuse asjus selgusele jõudnud. Tohtida elada, tohtida olla õnnelik nagu teised — oh, kui ilus, kui ilus peab see olema!"

Walusa meeleliigutusega silmitses terwisnõunik oma õnnetut last. Ta sai aru pikkamisi naiseks muutuwa olewuse kirglikust hüüdest, kellele igawesti lukustatud õndsuste aimdus nii elawad sõnad suhu pani. Pikkamisi kummardas ta ja suudles Eewa walgejuukselist lagipead.

"Mu waene laps, mul on kahju, et sinu unistused pean häwitama. Keegi ei suuda sind aidata. Rõõmuga laseksin ennast teistel õpetada, kui ma ei teaks, et kõik tühi waew on. Tahaksin ma, ainull sinu nõudmisele järele andes, sind mõnesse parandusmaija wiia, siis satuksin ma selle läbi ühtlasi pilke alla. Olen olnud alati weega arstimise wastane ja jään selleks. Sa saad minust aru? Minu hea, sõnakuulelik tütar ei taha ometi tühja tuju pärast ise oma isa naeruwääriliseks teha otstarbetult! Wõimatut ei saa ma teha wõimalikuks. Ja nüüd on küll kõige parem, kui woodisse lähed. Ilm läheb jahedaks."

* * *

(Järgneb).

Fakiir.

Austria kirjaniku Roda Roda jutt Indiast.

Räägiti kõiksugu saladuslikest asjadest: materialisatsioonidest, ärkunenägedest, telepaatiast ja telekineesist. Wana mees istus rahulikult ja waikides; ainult ta põlewad silmad ilmutasid osawõttu meie kõnest.

Wiimaks hakkas temagi rääkima:

„Mu daamid ja herrad, mina pole mees, kes palju sõnu teab, ja sellepärast ei oska ma asja, millest teile tahan jutustada, nii hästi esitada, kui seda miss Mabel oma juhtumusega tegi ...“

Kõik jäid wanamehe juttu põnewalt kuulama. Ja tema jatkas:

„Seda on wiiskümmend aastat tagasi — mina elasin tookord Bombays ohwiterina. Nüüd võib see linn hoopis teistsugune olla; tookord oli ta alles õige õudne, hommikumaalik. Eriti Blacktown, nurgeline linnaosa, kütkestas mind wõimsasti. Ma olin ühe sealse pärismaalise, rikka kaupmehega sõpruse sobitanud. Tema nimi oli Shing ja ta kuulus ülimesse kasti. Kutsus mind tihti oma majja. Nagu iga wõõrast huwitab mind India fakiiride tegewus ja ma küsisin Shingilt selle kohta aegsasti seletust. Tema teadis mulle mõndagi rääkida, mis minu arust uskumatu paistis olewat. Kord ütlesin talle awameelselt: Meie loodusteadus pole weel ammugi lõpulikult välja kujunenud; tema areneb edasi ja wõtab ka need nähtused oma piirkonda, mis meie arust alles seletamatud on; aga nagu astronoomia, keemia ja arstiteadus aastasades kestnud uurimise abil ebausust puhastati, nii puhastatakse kord ka okultism ebausust.

„Teie räägite ebausust?“ ütles indialane. „Sõber, weel täna õhtul peate saama usklikuks.“

Ta wiis mu oma maja ette. Seal ootas meid wanker, mil parimad täiswerd hobused ees. Shing andis kutserile märku ja me wurasime ruttu edasi — merekallast mööda Mahalakshmi, mis on ühe aguli nimi Bombayst loode pool.

Kell oli kaheksa. Wanker peatas maja ees, mil tasane kaatus, ja me kargasime maha.

Shing sammus ees. Esiti kitsasse, pimedasse kotta, mida tumepunane tuli waewalt walgustas — siis madalasse saali, mil lagedad seinad. Seitse tuld oli seal. Põrandal, keset saali, istus üks mees, kel kõhn nägu ja wiltsad riided. Ta pomises palweid. See oligi fakiir.

Shing kõneles temaga midagi, mida mina ei mõistnud. Fakiir kummardas wäsinult. Meie taganesime ukse poole. Mina ei pööranud fakiiri pealt silmi. Ta tõusis pikkamisi, wahtis õudselts oma ette ja hakkas ennast kiigutama. Esiti ütle mata loiult, siis kiiremini. Selle juures ei lakanud ta palweid pomisemast. Ma nägin ta liigutuste kiirust kasawat. Ta suust tulid ainult weel loomalikud hääled ja ta keerutas ennast õudses tantsus — nii et mu tähelepanu teda lõpuks enam ei jaksanud jälgida. Ta keksis metsikus hullustuses ringi, kisen-das, märatses — waht tuli talle suhu — keha oli tal kaetud hiilgawa higiga — ta ahmis hinge, jõllitas silmi, mille ääred punased . . .

Akitselt tõmbas ta — kiiresti kui wälk — oa wöö wahelt. Mina olin ärewalt lähemale astunud — seal, minu silma ees, nii kaugel kui miss Mabel minust, kiskus ta enesele põigiti üle rinna terawa oaga pika haawa ja kukkus koledasti karjatades kokku. Mina olin ehmatuses kiwistunud.

„Nööri, nööri!“ hüüdis Shing, rebis mul rihma keha ümbert, rihma, mille küljes mul rewolwritupp rippus — ja me kummardasime tuikawa keha kohale. Shing sidus rihma fakiiri kaela ümber ja tõmbas teise otsa rõngast läbi, mis saali põrandal suure kiwi sees seisis. Mina ise sidusin — Shingi käsul — rihma sõlme ja minu silma all — mu daamid ja herrad — wajutas Shing oma pitsati selle peale. Kui ma juhuslikult fakiiri rinda puudutasin, tundsin ta südame tormilist peksmist ja palawat higi ta kehal. Nägin suitsewat haawa. Nägin ka kummalist tedretähte ta õlal; see oli wäike ja mitte silmatorkaw.

Samal pilgul sidus Shing mu silmad kinni ja kõnnitas mind niikaua toas

ringi, kui kulub kümne lugemiseks. Side kukkus — fakiir istus toa põrandal ja pomises palweid. Tahtsin tema juure astuda ja teda kobada: ta oli külm, ta südametuksumist waewalt tunda, ta hingeõhk waewalt märgataw. Haawast mitte jälgegi. Põrand puhas, weretu. Õlal tedretäht."

Wanamees peatas, äigas taskurätikuga üle otsaesise ja jatkas siis wäri-sewal häälel:

"Meie ei olnud ärewusest weel toibunud, kui sama mäng uuesti algas: fakiir keksis kõige hirmsamas wäsimuses ringi, tõmbas oa, haawas ennast rinnast pikalt, langes karjatades põrandale. Me sidusime ta kõwasti suure kiwi külge ja wajutasime sõlmele pitsati. Seekord oli ta õige iseloomuliku nõoriga seotud — olin selle oma mundri küljest lahti teinud.

Siis läksime majast wälja wankrisse. Peatamatult kihutas kutser minule tuntud teed mööda kuni Mazagaoni, poolsaare teise otsa.

Mu daamid, ma kordan: Tee oli mulle tutaw ja me kihutasime nii palju kui hobused wõtsid.

Mazagaonis — kaldal maja ees, mere ümbrusel Mahalakshma majaga midagi ühist ei olnud — astusime saali, mis hoopis teistsugune wälja nägi ja suurem oli — sama suure kiwi ette, ja selle küljes, minu kuue nõorist seotuna, lamas fakiir. Ma rebisin enda Shingi käest lahti ja waatasin pitsati üle. Oli sama kramplikult tuikaw fakiir, keda ma sel õhtul juba kaks korda olin näinud. Aga — kuulge, mu daamid — haawa tal rinnas ei olnud, küll aga oli tal tedretäht õlal."

Mitu minutit kestwa waheaja järele ütles miss Mabel:

"Ja Te ei sõitnud mitte enam tagasi?"

"Jah," jutustas wanamees, "sõitsime tagasi, aga mitte enne, kui ma olin järele waadanud, et kiwi tõesti raske ja nõör kõwa oli. Me sõitsime tagasi. Nii hullu kiirusega kui sõitsime: Mahalakshmas leidsin fakiiri jälle eest, kiwi raske, rihm kindel, pitsat puutumatu, tedretäht õlal. Fakiiri kõrwal põrandal seisis minu nõör, ja tõesti ei olnud Shing teda sinna nõidunud, sest mina jõudsin enne teda sinna."

"Olite jälle sama kiiresti tagasi sõitnud?"

"Nimelt."

"Ja polnud teel ühtki teist sõiduriista näinud?"

"Ei. Meie oma oli ainus."

"Siis mina seletust ei tea," ütles miss Mabel.

Mr. Evans, kes palju Indias reisinud, arwas:

"Sellegipärast wõis see olla — kuigi wäga osawasti esitatud-taskukunsttükki."

"Wõimatu," wastas mrs. Maya. "Millega tahate seletada, et sama mees kümme sekundit hiljem, kui ta süda metsikult põksunud, külmalt ja ärewu-seta istub?"

"Fakiiridel on maast madallast peetud treeningi tagajärjel oma lihaste üle piiramatu wõim — ka nende lihaste üle, mille tegewus muidu inimlikust tahtest ei olene."

"Hea küll. Kuidas wahetas aga fakiir oma asukohta sama kiiresti kui ainus teelolew kahehobuse wanker — ja seda ajal, 50 aastat tagasi, mil Bombay weel ei olnud ei raudteed, autosid, lennumasinaid aga midagi muud selle sarnast?"

"Arwan seletust teadwat," ütles mr. Evans. "Kas ei wõi siin jutt olla kahest petwalt sarnasest kaksikust? Niiuguseid lugusid on küllalt juba juhtunud. Ja kui sarnadust kunstlikult weel suurendati — näituseks ühesuguse tedretähe abil õlal —?"

"Teie seletusel on esimesel pilgul wäga palju usutawust. Teie arwate, kuna üks wend kinnipitseeritult lamas, wiis Shing meie wana sõbra kõrwal saali, mis samasugune oli: seal leidis meie sõber teise fakiiri — uskudes, et tema ees esimene on. Kuna nüüd tema oma tseremoniaid tegi, wiidi esimene Mazagaoni . . ."

"Tõsi küll. Et pitsatid terwed olid, ei tähenda midagi iseäralikku: ka meie spiritistid oskawad endid pitsatilt wabastada ja neisse jälle tagasi pugeda, ilma et pitsatit rikuksid."

"Aga kolmandal fakiiril polnud, kui meie sõber teda Mazagoonis nägi, haawa rinnas, kuna ometi esimene fakiir enesele Mahalakshmas haawa oli rinda lõõnud. Eks ole nii?" küsis Evans.

"Nii jah," kinnitas wana mees.

"Kas on iga pettus haawa suhtes wõimatu?"

„Täitsa,“ kinnitas wanamees. „Nägin ise wärsket haawa, nägin werd, tundsin ta tuikamist.“

„Siis küllaldast seletust ei olegi,“ ütles Evans.

Mrs. Maya oli kaua järele mõtelnud.

Oletusel, nagu oleks jutt kahest väga ühesarnasest wennast, seisab ees tegur: fakiir oli ju kolmandal puhul nõõriga seotud — kuna ta miss Mabeli hüpoteesi järele rewolwrihma küljes pidi olema.“

„Nii see on,“ kinnitas Evans. „Jälle üks põhjus enam, seda oletust mitte uskuda. Kust oleks nõõr Mazagaoni saanud?“

Miss Mabel jõudis otsusele:

„Minu seletus, tunnistan seda, ei jatku selle kummalise fenoomeni tarwis. Usun, et rahuldawat seletust üldse ei leidu isegi oletades, et fakiiri ja Shingi wahel ühendus oli.“

„Oli tingimata,“ tähendas wana mees.

„Sellegipärast on ja jääb asi müstiliseks. Peame uskuma, et fakiiridel üleloomulikud jõud on — weel loodusteaduse aastasajalgi.“

„Just minu arwamine,“ hüüdis miss Mabel. „Et Shing mängul kaasa aitas, on selge. Aga kaksikud nad ometi ei wõinud olla.“

„Ei,“ ütles wana mees, „nad olid kolmikud.“

Olime väga üllatatud, kui ta seda nii kuiwalt wäljendas.

Elu sisu.

Soome kirjanik Maria Jotuni.

Preili Sofia Kumelius elas oma kadunud wennatütre Erika-Sofiaga wäikses, kõssi wajunud majas, mis oli Erika isa pärandus, kelle järele nad wäikest pensiooni said. Mõlemad olid nad juba wanad, Sofia oli warsti kuuskümmend ja Erika nelikümmend.

Nende sissetulek oli wäike. Kuid et maja nende oma oli, siis oli korter hinnata ning kõik wäljaminekud läksid ainult söögi peale. Nende teenija Tiina ei olnud alati maja huwide eest wäljas. Kuid seda ei wõidud wõõralt, nagu oli Tiina, nõudagi. Ning mõlemad preilid ei tahtnud Tiinale etteheiteid teha. Ta kuulus siiski nagu nende perekonda. Ta oli neid juba umbes paarkümmend aastat teeninud. Ning sellepärast ei wõinud küsimusse tulla Tiinale etteheiteid teha wõi teda weel koguni lahti lasta. Ning läbi olid nad ju saanud. Riidetükkidest tahtis küll puudus tulla. Kuid, jumalale olgu tänu, neil polnud kusagil käia. Isa ja ema wanad tuttwad olid surnud ning uusi neil polnudki. Jumalale tänu, need oleksid elu ainult rahatuks teinud. Nii oli neil hea olla. Ja Tiina oli nende tugi ja kaitse. Nad olid talle tänulikud, et ta nende eest hoolitses.

Salaja märkisid ja õmblesid nad külarahwale. Tiina wiis tööd oma õmblustööna külla tagasi. Sest nende meelest oli patt õmblemist ametiks pidada. See oli patt surnud wanemate wastu. Neil polnud õigust nende mälestust ja ühiskondlist wäärtust alandada. Nende järele said nad pensioonigi, mis neid elus hoidis.

Nii möödusid waikselt ning rahulikult päewad ja aastad. Nende jooksul ei juhtunud neile midagi iseäralikku.

Kuid kas ei tabanud neid siiski mure? Neitsi Tiina, kes oli juba ammu kerge-meelsed aastad selja taha jätnud, hakkas wanul päewil oma juures meest pidama. Kust ta tema saanud, see polnud teada, ja noorem näis ta ka olewat, kui Tiina. See istus nüüd alati köögi kambris, igal õhtul. Seal kostis teda Tiina, nii et preilite näputöö selle all kannatas. Ta näis isegi pahaseks saawat, kui kogemata üks preilitest kööki juhtus tulema.

Sofia-preili pidas Erika-preiliga aru, mis teha. Kas julgeks üks neist Tiinale midagi ütelda? Oli raske ja ülekohus teiste asjusse segada. Nad otsustasid waadata ja weel oodata.

Kõige hullem oli see, et raha majapidamiseks enam jätkuda ei tahtnud.

Nad õmblesid hilisööni, kuid see ei aidanud palju. Siis otsutasid nad siiski asja üle Tiinaga rääkida.

Fiina kutsuti ühel hommikul sisse ja wanem preili küsis arglikult, et kes see mees on, kes nii tihti Tiina seltsis wiib? Inimesed wõiks Tiinast halba rääkida, kui seda näewad, arwas ta.

— Rääkigu. Mees oli tema peigmees.

Peigmees? Kas Tiina kawatseb neid siis maha jätta ja wõõra mehega abielluda?

— Muidugi wõõraga, kui see kord sünnib. Ja peale selle, kui ta peab awameelne olema, on asjad nii kaugel, et meheleminek tarvilikuks on saanud.

Wana preili waatas hirmunult Tiina peale. Ta silmad olid pärani ja neisse kogus wett. — Ei, ta polnud iialgi nii hirmsat asja kuulnud! Ja kes see mees oli, kas Tiina hukatusse oli wiinud? Ja kuidas nad nüüd ilma Tiina läbi saawad? Ei, see oli wõimatu!

Pisarad jooksid ta lahju, kollakaid põski mööda alla.

— Kui preili minu pärast nii häbeneb, siis wõin kohe minna.

— Ei, Tiina. Tiina andku andeks. Mul on ainult nii raske mõelda, et Tiina meid maha jätab.

— Noh, õigust õelda, see pole veel kindel, kas ta mind wõtab.

— Kasta ei wõta? Kuidas ta ei wõta?

— Kes neid mehi teab. Sattus veel noor ja ümberhulkaja, nagu ta on. Tuleb teine ja wiib ta ära. Kes neid teab. — Kuid juttu on sellest küll olnud, et ta nüüd wõtab. Ja selle jutu järele — kas preili mõistab, selle jutu järel ma talle oma heldust jagasingi. Ja kui mees meeldis, mis siis wiga jagada. Ning selles wanaduses on juba teada, et halwamat elu ei saa, kui mees mehe moodi on. Nii peab teda ainult usaldama ja ta peale lootma. Sest kui teist inimese wääriliseks pidada, siis peab ta end isegi inimeseks ning peab kindlamini sõna. Nii see on.

— Nii wist ongi.

— Nii see oli. Ja mis wõib tema parata. Inimene on selleks loodud. Temaski ärkas äkki soow abielluda, ja wäga aateliselt harutas ta seda asja. Tal oli hea kohtki, kuid sellest hoolimata tulid mõtted, et need õnnelikumad on, kel on oma perekond. Sest elu ilma

selleta on tühine, nagu kartulikott ilma kartuliteta.

— Nii see on.

— Nii see on. Ka polnud nii siis ometi hea, et asi nii läks, tulgu sellest nüüd õnn wõi õnnetus. Ptüh, mis wõib teda veel õnnetuks teha. Ta tundis juba elu õnnetusi. Wõi mis teeks ta õnnelikuks. Nagu ei teaks ta, et kättesaamatu temale nagu teistelegi kättesaamatuks jääb. Tuli ainult see, mis tarwis. Tuli täielik elu. Kas selle üle ei wõinud rahuldust tunda?

— Muidugi. — Kui Tiina hea on ja wähe ootab.

Sofia-preili ruttas Erika-preili tupppe ja tegi ettepaneku, et nad Tiina mehe oma juure wõtaks. Siis ei läheks Tiina nende juurest minema. Mees ei seganud ju palju ja pealegi pidi leplikust õppima. Mida arwas Erika?

— See on õige. Tiina oli nagu oma inimene. Ilma Tiinata läbi ei saa.

— Ei saa. Ja tuleb leplik olla, kas polnud see jumala tahtmine. Mispärast peaks neil teistsugune tahtmine olema?

— Nii, Sofia. Selles asjas on Sofial õigus.

Nad teatasid teises toas ootawale Tiinale otsusest. Nende pärast mingu siis Tiina kas wõi kohe mehele, kui ainult oma mehe nende juure palub. Wõiwad mõlemad köögikambris elada. Kas arwab Tiina, et ta peigmees sellega nõus on?

— Mingu sohu, kui nõus pole. Nüüd on tema, Tiina, abieluasi kindel. Nüüd ei wõi peigmees ütelda, et naist ei wõi wõtta ja naise jaoks korterit pidada ei saa.

— Mis ametimees ta on, kui küsida tohib?

— Mütirsepp, mis muud.

— Kui talle siin aga meeldib.

— Mingu sohu, kui sellest sõnagi ütleb. Seda talt nüüd enam ei küsita, kas meeldib wõi ei meeldi.

Ja nii oli asi otsustatud. Järgmisel pühapäewel kuulutati neid kantslist ja kahe nädala pärast olid pulmad.

Ja oli tõsi, alguses ei olnud majapidamine kulukam ning mees ei saatnud kahju. Ümberpöördukt. Ta kandis puud sisse ja raius nad peeneks. Ning majas oli julgem elada kui mees kaitsjaks oli. Tal oli küll wäike wiga. Ta jõi alati oma palga pühapäewal maha, kuid ta

oli siis enamasti kodust ära. Nii ei wõinud preilid talle etteheiteid teha. Ja kel polnud wigu? Kel polnud wigu, ei olnudki inimene. Nad mõistsid ometi sellewõrra mehegi loomu.

Alles kui Tiina mõne kuu järele poja sünnitas ja passija wõtta tuli, andsid lisakulud end tunda ja muutus endisest kitsamaks. Nad õmblesid usinalt ja katsusid neid kulusid nurisemata katta, kuigi see raske oli.

Kuid mis sellest, kui see raske oli, sest neile oli juhtunud see kummaline rõõm, et neile oli sündinud wäike, elav laps. Küll oli seda mõtet õnnistatud, et Tiinat mitte ära lasta. Missuguse rõõmu ta neile nüüd walmistas! Kõõgikamber muutus äkki kõige keskkohaks. Seal magas laps kiigus. Mõlemad wanad preilid hoidsid ja waatasid teda imestusega. Iialgi polnud nad last nii lähedalt näinud. See oli imelikult wäike ja soe

olewus. See oli kui inimene, kuid õrnem ja kenam. See olewus oli nende meelest nii ilus ja liigutaw, ta soojendas nende südameid. See ei teadnud kindlasti midagi patust ja maailma murest. Ta hing oli nii selge ja puhas, et selle peale mõteldes nutt peale tuli. Ja see nutt puhastas nende südameid ja nad tundsid, et wõiwad armastada kogu ilma ja inimkonda, ilma et omale midagi soowiks. Ja kas see polnudki elu mõte?

Nüüd olid nad selle mõistnud. Enne polnud nad seda teadnud. Kõiki armastada nagu oma lapsi.

Kuidas nad seda warem polnud mõistnud? See oli ometi nii arusaadaw, see andis alles elule õige sisu.

Jah, Tiina, talle oli elu sisu suhtes õigus jäänud. Kuid kuidas oskas ta seda igatseda, kes oli talle seda õpetanud, see pani neid tihti imestama.

Eit ja taat.

P. Grünfeldt.

Ta kuuskümmendwiis juba wana, kuid esimene weel ta, kes hommikul hobuse kõrwal läeb põllule adraga.

Ta kuuskümmendwiis juba wana, wiisneljat ju peremees, ja kõik see aja, kõik aastad ta ise on igalpool ees.

Ei midagi ole ta põllul, ta majas, ta niidul ka, mis oleks temale wõõras wõi täiesti tundmata.

Ei midagi leidu ta majas, mis sünniks ta teadmata, ei midagi wäljagi wiida sealt ilma ta loata . . .

Ja tema kõrwal ta tugi: eit lahke ja priske ja paks; kõik rõõmud ja mured ja waewad on eluteel jagand need kaks.

Eit talitas majas ja õues, taat wäljas juhatas tööd; kui, päewa wast tööle ei jatkund, siis lisaks weel wõeti ööd . . .

See oli raske ja maksis küll palju waewa ka, ja kuigi kord rammu wast rauges — kes sellest wõis küsida!

Paar tunnikest puhkust, ja jälle nad hoolega olid töö, kui tarwis, ju enne koitu, kui tarwis, ka südaööl . . .

Ja warandus kaswas ja kaswas, ja lastearw kaswas ka, kes emale, isale rõõmu kõik tegid ju tõega . . .

Ja hiljem nad karja läksid kõik üksteise järele, ja karjast kõik lendasid kooli ja koolist kõik — elusse.

Kui palju waewa ja muret, kui palju hellamat hoolt, kui palju kannatust, kangust laps nõuab wanema poolt!

*Kuid see kõik siin antakse muidu heameelega, tasuta; üks ainuke soow on see juures: et poleks see — kasuta!

Ja lapsed kõik lendasid pesast
ja lendasid laiali,
kuid isa ja ema soowid
neid saatsiwad alati!

Ja saadawad ikka ja ikka
täis armastust, õnnistust,
et nende käsi käiks hästi —
nii, kuidas arm soowinud just . . .

Kuid talus sa taati ja eite
weel ikkagi rühmamas näed,
ja olgugi jalad ju wäsind
ja kanged ju nende käed. . .

Taat kuuskümmendwiis juba wana,
kuid esimene weel ta,
kes hommikul hobuse kõrwal
läeb põllule adraga.

Ja tema kõrwal ta tugi:
eit kõbus ja lahke ja paks,
kõik rõõmud ja walud ja waewad
on eluteel jagand need kaks. . . .

Nad koolitanud on lapsed
ja teinud seks wõlgagi,
ja seda wõlga nüüd makswad
nad hoolega tagasi . . .

Et lapsed kord nende talu
wõiks pärida wõlata,
kui oma päewade õhtul
taat lahkub kord eidega.

Nad maksawad kõik oma wõlad,
mis teinud nad laste heaks
ja mida õieti lapsed
küll ise tasuma peaks.

Oh noorus, kas mõtled see peale?
Kas kordki sa mäletad
kõik seda waewa muret,
mis näinud su wanemad?

Et sina edasi saaksid.
et kergem oleks su tee,
et kergem oleks su koorem —
kas on sul weel meeles see?

Kas on sul weel meeles, kuis hoidis
õrn emakäsi kord sind?
kas mäletad, kuidas nii soojalt
sind kaisutas isarind?

See taadi ja eide käele
suud palawalt annan ma,
ja palun, et Jumal kaitseks
neid kaua weel armuga!

Elise.

Rootsi kirjanik Hasse Zetterström.

Wiktor silmitses mind sõnalausumata.
Mina tõstsin oma klaasi ja ütlesin:

„Kuule, vana sõber. Mida wõimata
on muuta, seda peab kandma. Sa pead
püüdma teda unustada.“

„Seda ma ei jaksa. Samuti wõiksid
sa mind paluda, et unustaksin oma
südame, mis kannatab ja igawesti saab
kannatama.“

Istusime tummalt ja siis ütlesin ma:
„Mis on õieti teie lahutuse põhjus?
Oled sina see, kes“ . . .

„Selle üle olen palju järele mõtelnud,“
ütles Wiktor. „Ja jõudsin otsusele, et põh-
jus seisab temas, ainult temas.“

„Mis wõib see siis olla? Oleme ju
wanad sõbrad ja mulle wõid sa kõik
ütelda.“

Wiktor tõusis, waatas mulle otsa ja
wastas:

„Kõik ta sahtlid olid korratuses.“

„Sahtlid korratuses?“

„Jah; olen korra-armastaja mees.
Ei suuda sallida korratust ja wedelust.
Elisel olid sahtlid alati korratuses, selle-
pärast oli meil alati tüli ja wiimaks
sai sest lahutuse põhjus.“

„Ta ei petnud sind mitte?“

„Ei.“

„Tal olid ainult sahtlid korratuses?“

„Jah.“

Istusin ja mõtlesin järele. Mitu minu
sõpra on ennast lasknud lahutada. Mit-
mesugustel põhjustel. Mõnikord oli see
teine mees, mõnikord teine naine, aga
ei iialgi „korratus sahtlis“.

Wiktor tõusis.

„Pole midagi teha, Pean selle läbi
tegema. Sul on õigus“

Möödus aasta, ja Wiktor wõttis uuesti
naise. Nagu see nii harilik on. Ta uus
naine oli noor ja ilus, mina soowisin
Wiktorile õnne.

„Niisugune naine,“ ütles ta. „Sul pole
aimugi. Lihtsalt suurepärane.“

„Muidugi,“ wastasin mina, „on ta suurepärane. Nagu öieti kõik naised. Seep see weetleuus neil ongi.“

„Aga ükski pole Regina sarnane,“ ütles Wiktor.

„Ei, Regina sarnane mitte,“ ütlesin mina.

Aasta hiljem istus Wiktor jälle minu juures ja silmitses mind tõsiselt.

„Eilähe,“ ütles ta. „Laseme lahutada.“

Mõtlesin Elise peale ja ütlesin:

„Jälle sahtlid? korratus sahtlites?“

„Ei, liig palju korda,“ ütles Wiktor.

„See tegi mu rahutuks. Regina on korra eeskuju, nii isiklikult kui kodus. Kõik seisab õigel kohal. Tema korraarmastus oli see, mis mu silmad seni kinni hoidis. Ainult juhuslikult sain jälgile. Nimelt oli see üks teine mees, kes korratu oli. Ta ei võinud salata, ei tahtnud salata, – see oleks ta korra ja korrektsuse vastu käinud. Oleks ta parem sahtlid korratuses hoidnud, natukenegi, õigemini tublisti!“

Wiktor kadus mu silmist. Kuni ma temaga ühel õhtul restoraanis kokku sain. Ta sõi ühe daami seltsis. See oli Elise. Nad nägid õnnelikud välja ja palusid oma laua juure.

„Kuidas see mind rõõmustab,“ ütlesin ma, „et teid jälle koos näen! Nagu kaks head sõpra!“

„Enam kui sõbrad,“ ütles Wiktor. „Tulewal kuul on meil pulmad. Kui seni kannatame.“

Elise vaatas lauale ja ütles:

„See tähendab, kui ma tema hirmsad tingimused vastu võtan.“

„Mis tingimused?“

„Mõtlege ometi, ta nõuab, et ma täpselt endine pean olema . . . täpselt sama korratu ja wedel, kui ta tõendas, et ma enne olewat olnud . . .“

Wiktor vaatas mulle otsa ja müksas mind ja ta silmis seisis kõik ta uhkuse tunne, mis mehe üle siis alati walitseb, kui ta usub, et ta selgusele on jõudnud selle väikse asja üle, kelle nimi on naine.

Uudis!

Ilmusid müügile „Romaani“ aastakäigud iluköites. Lähemalt kuu-
lutusküljel.

Rakskümmend anekdooti.

Kogunud K. Kasesalu.

1. Kordaläinud kawalus.

Heinrich Marschner, ooperite „Hans Heilingi“ ja „Wampiiri“ looja oli väga auahne, ja kes seda nõrkust oskas kasutada, jõudis mõndagi kätte saada, mida Marschner muidu ial ei oleks lubanud. Ta arwas ennast Mozarti ja Beethoveni vääriliseks ja nimetas neid kolme nimetades ikka oma nime esimesena.

Kord tuli tuntud tenorilaulja Stigelli, kes tuntud laulud „Du hast die schönsten Augen“ loonud, Hannoveri, kus Marschner elas. Ta otsis ooperis teenistust ja talle öeldi, et see Marschnerist olenewat. Suuta ta selle oma nõusse saada, siis olla teenistus kindel.

Järgmisel hommikul läks Stigelli helilooja korterisse, laskis enda teatada ja

wõeti jutule. Marschneri töötoa uksele koputas ta tasakesi ja aralt.

„Sisse!“ hüüdis helilooja seest.

Kuid Stigelli ei täitnud käsku, waid koputas väikse waheaja järele uuesti.

Jälle kajab toast „sisse!“, sækord ju waljumini, kuid sama tagajärjega: tenorilaulja ei awa, waid koputab kolmatkorda.

Siis kuuleb ta toas tooli tagasilükkamist, urisewat wandesõna ja kiireid samme. Lähemal silmapilgul kistakse uks lahti: Marschner ilmub ja kisendab ootajale:

„Wälk ja pauk, herra, kas olete kurt?“

Wärisedes wangub kunstnik tagasi, toetub seinale ja kogeleb kõige suuremas kohmetuses:

"O — o — waban — dage, mu herra, minu julgust oo —"

Marschner astub lähemale, silmitseb noort, kena meest ja ütleb osawõtlikult: "Kas-olete haige wõi on Teile midagi juhtunud?"

"Oh ei, aga minu jultuwus — oh, palun, laske mind parem lahkuda!"

Helilooja palub wõõra nüüd tuppja ja pakub talle istet.

"Noh, kas on nüüd juba parem?" küsib ta.

"Oh ei — hindasin ennast liig kõrgesti — tahan lahkuda!" kogeleb tenorilaulja.

"Liig kõrgesti hinnanud — kuidas nii?" küsib Marschner.

"Ma arwasin, et kergem on kõigi aegade suurimale muusikamehele wastu astuda. Tahtsin Teil oma häält katsuda lasta, ja nüüd, mil Teie kui ilmakuulus mees minu ees seisate, olen ma nõrk ja kohmetu kui laps!"

Katketena ütles kunstnik need sõnad, ise silmi häbelikult maas hoides.

"Noh, toibuge, armas sõber," wastas helilooja heatahtlikult. "Usun heameelega, et ärritatud olete ja saan Teist aru. Julgust, Teie näete, et suured mehed mitte alati nii ligipääsemata ei ole, kui arwate."

"Siin need pühad ruumid, Teie tegewuse töökoda, kus Teie surematud tööd sündisid, milles ka mul õnn oli tegew olla —"

"Teie olite minu ooperites tegew?" hüüdis Marschner kawalale kunstnikule waele. "Siis peate mulle midagi ette laulma. Tulge klaweri juure!"

Stigelli laulis, ja lähemal päewal oli tal leping kolme aasta peale taskus.

2. Tõendatud mõju.

Keiser Aleksander I. oli eriti würst Peeter Mihailowitsh Wolkonski wastu väga lahke. Harwa tegi ta midagi enne nõuküsimist würstilt. Kord ütles ta temale:

"Mul on üks imeilus ja suur briljant, mida heameelega tahaksin annetada ühele oma sõbrale. Ja nimelt tahan ma seda lasta kepi käepidemesse panna. Ole nii lahke ja toimeta see asi juweleeri juures."

Ihne würst ehmatas, kui seda keisri soowi ja käsku kuulis.

"Aga majesteet," waidles ta, "see briljant on ju kinkimiseks liig kallis!"

"Tean, mis ta wäärt on," tähendas keiser, "aga minu parem sõber peab ta saama, tema jaoks pole mul midagi liig kallis."

Würst, kes oma mõju kindlustada tahtis, rääkis pikalt ja laialt, kiwi olla liig kallis, ja wiimaks läkski tal korda keisrit oma kawatsusest loobuma panna. Aleksander käskis keppi ilma briljandita teha lasta.

Wolkonski saatis käsu ilusasti täide.

Kui kepp walms oli ja ta keisrile kätte toodi, ulatas ta selle würst Wolkonskile ja ütles:

"Nii, armas Peeter, selle kepi olin ma sinule määranud!"

Aleksander naeris südamlikult würsti üllatatud näo üle, jättis talle aga kalli briljandi ometi andmata.

3. Surew kuningas.

Inglise näitleja Macready, kelle Hamlet väga kuulus oli Inglismaal, andis kord Liverpooli teatris wõõrusetenduse. Muidugi walis ta selleks enesele oma hiilgeosa. Enne lõunat tehti weel mõne stseeniga proowi. Sellejuures andis Macready oma kahele ametiwennale, kes kuninga ja Laertese osa pidid mängima, täpseid näpunäiteid selle üle, et ta just lawa esiküljel etteütteleja kasti kõrwal waba kohta tarwitawat, kus ta auwäärilikult wõiks surra.

"Ma mängin Hamleti osa täna 98. korda, ja alati surin ma sel kohal. Palun siis seda silmas pidada!" jätkas ta nõudlikult.

Ametiwendi wihastas see kõrkus. Ja kuninga-osa etendaja ei mõtelnudki etenduse õhtul Macready soowi täita, waid suri just seal kohal, kus Macready oli surra tahtnud.

Kui kuningas maha oli kukkunud, sosistas Macready:

"Teie pidite ju tagapool surema!" Aga kuningas ei wastanud, waid suri seal, kus ta parajasti lamas.

"Kas Te ei kuule!" sosistas Macready pahaselt. "Herra! Teie peate tagapool surema!"

Nüüd tõstis kuninglik korjus pisut pead ja ütles külmawereliselt kuuldawa häälega:

„Ärge mind eksitage! Weel olen ma kuningas ja wõin surra, kus see mul meeldib!”

See kummaline noomitus tekitas waatajate hulgas suure naerulagina, ja alles kui see wait jäi, wõis wihas wäri-sew Hamlet oma mängu jätkata ja seal surra, kus ta paraja koha leidis.

4. Shoti Münkhausen.

Ka Shotimaal on olnud oma Münkhausen; see oli mõisaomanik lord Durham, kes 18. aastasajal elas ja oma kaasaegsete keskelt oma rikka luulelennu poolest silma paistis.

Ühel päewal astus Peeter, tema kaua-aegne truu teener, tema juure tuppa ja ütles:

„Lähemal esimesel lahkun ma Teie teenistusest.”

„Sina, Peeter?” ütles lord imestades. „Kas ei ole ma sinuga alati hästi ümber käinud? Kas ei pannud ma sulle weel alles hiljuti palka juure? Mis sul siis wiga on?”

„Olen kõigega rahul, aga ma wihas-tan selle üle, et inimesed ütlewad, mina teeniwat herrat, kes suur luiskaja on.”

„Tõsi, Peeter, ma näen, et ennast enam pean ohjas hoidma. Ütlen sulle midagi: kui sa laua juures minu tooli taga seisad ja kuuled, et ma luiskama hakkan, siis müksa mind salamhti selja tagant; siis loobun ma luiskami-sest ja me saame jälle hästi läbi.”

Peeter lahkus rahulolles.

Warsti selle järele olid lordil õhtul külalised ja jutt kaldus reisi-ja jahilugude peale.

„Jah, reisil, millest jutustan,” ütles lord, „nägin ma rebaseid, kelle saba 12 jalga pikk oli.”

Sel silmapilgul sai ta Peetrilt tugewa müksu.

„Mis ma räägin,” õiendas lord, „kuus jalga olid nende sabad pikad.”

Uus müks Peetri poolt.

„Ma eksin,” jatkas jutustaja, „arwa-sin 3 jalga.”

Kolmas müks Peetrilt.

Nüüd pööras lord teenri poole ja ütles waljusti:

„Aga Peeter, kui ma sabad nüüd weel lühemaks teen, siis pole see jutt enam midagi wäärt!”

5. Lepite ühega.

Kord tuli üks Schleswigi talunaine Daani kuninga Frederik VII. juure, kes Glücksburgi lossis elas, paluma, et see ta poja sõjawäeteenistusest wabastaks. Audientstoa ees wõttis ta oma puukin-gad jalast ja ütles teenistuses olewale adjutandile:

„Pidage minu kingi silmas! Teil po-legi ju muud teha!”

Kui ta paksu kuningat nägi, löi ta käed kokku ja hüüdis:

„Jumalukene, kui paks see on!”

Kuningas naeris südamlikult selle üle ja täitis ta palwe, andis talle isegi kirjaliku tõenduse, mida eit nõudis, et ta poeg wabastud on.

Niipea kui eit kirja kätte sai, wõttis ta taskust ühe taalri, ulatas selle kunin-gale ja ütles:

„Meie wallawanem wõtab kõige eest kaks taalrit, aga Teie olete rikas mees, ehk lepite ühega!”

6. Uhke kingsepp.

Mailandis elas aastat kuuskümmend tagasi üks kingsepp, kelle nimi oli Anselmo Roughetti. Temal oli palju ilu-tunnet ja ta seisis isegi kuulsa kujuri Thorwaldseniga kirjawahetuses.

Selle kingsepa juure tuli kord üks Prantsuse mõisnik, kes enesele Mailandis pidi laskma paar saapaid teha kuid selle juures kartust awaldas, kas talle ka seal häid saapaid osatakse teha, kuna tema arwates häid saapaid ainult Pariisist wõis saada.

Uhke Roughetti punastas seda kuuldes.

Aga ta waikis, kummardas ja wõt-tis kahtlewa mehe jalast harilikul wiisil mõõdu.

„Ma teen esialgul ainult ühe saapa,” ütles ta siis, „ja kui näeme, mis tal wiga on, siis teise.”

Prantslane oli sellega nõus. Ja see esimene saabas sai omalaadiliseks meistritööks, nii et prantslane waimus-tatud oli ja silmapilk meister Roughetti juure ruttas oma imestust awaldama. „On tõesti hea?” küsis kingsepp pilgates.

„Ma palun Teid tungiwalt nii ruttu kui wõimalik ka teist saabast walmis teha,” ütles prantslane.

„Minge aga Pariisi ja laske see seal teha,” oli Roughetti wastus.

Ütles ja pööras üllatunud mehele põlglikult selja.

7. Piiblitundja ja teatridirektor.

Kusagil Saksamaa väikse würstiriigi pealinnas etendati Grillparzeri „Sapphot.“ Nimiosa etendaja leidis nii waimustatud wastuwõtu, et teda isegi siis, kui ta osa järele Leukadi kaljult oli meresse hüpanud, weel waimustatult wälja kutsuti.

Tema asemel aga ilmus lawale direktor, kummardas ja ütles:

„Austatud daamid ja herrad! Joannese ilmutamise raamatus seisab küll: „meri annab oma surnud wälja“ — aga see wõib paraku alles wiimsel päewal sündida. Preili F. kahetseb wäga, et teid seni peab oodata laskma!“

8. Ajaloolik silmapilk.

„Ühel päewal,“ jutustab Prantsuse kirjanik Aleksander Dumas, „olime mina ja Viktor Hugo hertsog Decazes juures söönud. Külaliste hulgas wiibisid ka lord ja lady Palmerston. Kell pool 11 mindi saali, kus teed joodi. Hugo ja mina istusime pisut kõrwal tugitoolidel. Lord ja lady Palmerston olid pisut hiljaks jäänud. Ei olnud aega olnud meid neile enne söömist esitleda, ja kui söömine lõppes, oli majaherra ka unustanud meid esitleda. Inglise kombe järele ei wõinud abielupaar nüüd meiega juttu alustada. Siis tuli noor hertzog Decazes minu juure.“

„Armas Dumas,“ ütles ta, „lord Palmerston laseb küsida, kas Teie ja Hugo wahel wahest üks iste waba ei oleks?“

„Muidugi,“ wastasin mina lordi küsimuse peale.

Toodi tühi tool.

Nüüd tõusis wiimaks lord Palmerston, andis lady Palmerstonile käsiwarre, saatis ta meie juure ja palus teda istuda. Selle järele ütles ta ilma meie poole pöörmata:

„Mylady, waadake kella.“

Mylady waatas.

„Mis kell on?“ küsis lord Palmerston.

„10 ja 35 minutit,“ wastas mylady.

„Nii siis pidage meeles, mylady, et praegu ajaloolikku silmapilku elate. Teie istute kell 10, 35 minutit herrade Dumas ja Hugo wahel. See on au, mille osaliseks Teie arwatawasti enam oma elu ajal ei saa.“

Ütles, andis abikaasale käsiwarre ja wiis ta siis endisele kohale tagasi, ilma et meiega sõnagi oleks wahetanud. Sest meid ei olnud ju temale esiteletud.“

9. Suitsew ahi.

Kui Inglise minister Disraeli kord lõunaajal oma mõisa jalutama läks, kohtas ta oma rentnikku, kes tee ääres kraawis istus ja seal lõunat sõi, ehk küll ta elumaja üsna ligidal seisis.

„Noh, armas Henry,“ küsis lahke mõisaomanik imestades, „miks Te siin teel sööte?“

„Ah, herra,“ kogeles rentnik segaselt, „toas ma süüa ei wõi, sest et — sest et korsten wäga suitseb.“

„See on paha,“ ütles minister. „Waa-tan ometi järele, kust see õieti tuleb.“

Ja enne kui rentnik teda keelata sai, ruttas ta maija.

Aga waewalt oli ta ukse awanud, kui talle keedulusikas pähe lendas ja wihane naisehää! wastu hüüdis:

„Kas sa saad kohe jälle wälja, kaabakas!“

Kohkudes taganes riigimees ja läks rentniku juure, kes jälle kraawi kaldal istus. Ta patsutas mehele õlale ja ütles trööstides:

„Pea püsti, armas Henry! Ka minu ahi suitseb kodus mõnikord!“

10. Tere hommikut, herra minister!

Umbes kümme aastat tagasi sur Pariisi kriminaalpolitsei ülem Hamard, keda ta lahkuse pärast üldiselt wäga armastati. Sest ta oli isegi siis weel armastuswääriline, kui tarwis oli mõnest külalisest rutemini lahti saada.

Et külalist mitte pahandada ja teisi-pidi wõimalikult palju oma kallist aega wõita, oli ta enesele wälja mõtelnud torreda triki. Ta laskis oma kirjutuslaua külge nägematule kohale kellukese kinnitada. Restis mõni külaskaik tema arust ju liig kaua, siis wajutas ta sala-mahti kella nupule, ja nüpea kui kell helisema hakkas, wõttis ta telefonitoru kätte.

„Ha, tere hommikut, herra minister — muidugi, ma ruttan ja olen juba mõne minuti pärast Teie juures.“

Siis saatis ta külalise rahuliku südame-tunnistusega ukse juure ja wõis jälle rahulikult tööle anduda.

11. Igawene tänulikkus.

Kuulus Prantsuse haawaarst Dr. L. jutustab järgmise kena loo:

Üks tuntud väga rikas pangaherra oli oma jalga raskesti wigastanud. Ta kutsus oma majaansti, kes weel mõned ametiwennad kaasa tõi. Jõuti otsusele, et wigastatud jalg tuleks maha lõigata. Kuid pangaherra, kes meeleheitel oli, tegi weel wiimse katse. Ta läks L. juure. See waatas jala põhjalikult läbi ja ütles haigele:

„Wõin kinnitada, et lõikamist wististi waja ei ole ette wõtta.“

„Ah, herra doktor,“ hüüdis pangaherra, „kui tänulik tahan ma Teile olla. Eluaeg ei unusta ma, mis Teie mulle olete teinud!“

„Ilus,“ wastas arst, „algame kohe rawitsust!“

Mõni kuu hiljem tuli waheajal täitsa terweks saanud pangaherra arsti juure tänu awaldama ja wõlga tasuma.

„Herra professor,“ ütles ta, „kas oleksite nii lahke ja teataksite, mis ma Teile wõlgnen?“

„Wiistuhat franki, mu herra!“

„Mis, wiistuhat franki? See on ju hirmus!“

„Just sama palju, kui seda minu ametiwennad oleksid wõtnud, kes Teid enne läbi waatasid.“

„See wõib küll olla. Aga lubage, herra professor, Teie ei ole ju jalga maha wõtnudki!“

12. Sisse kukkunud.

Keegi endine mõisawalitseja tuleb kord Tallinnas wiibides ühte restoraani, daamikene kaasas. Kuna tulijat elu sügawamad mured weel ei rõhu, siis tunneb ta naiwi wadjadust oma kaaslasele restoraanipidaja kulul imponeerida. Ta kutsub peremehe oma juure ja tellib temalt „haikala.“ Uskudes, et peremees kohmetuks jääb, eksib ta. Teenistuswalmilt tähendab peremees tellitud aine üles ja lahkub.

„Ja wõiga, palun,“ hüüab mees talle weel järele.

„Kuulen, herra.“

Möödub hulk aega, aga tellitud kaup ei tooda ikka weel; peremees teenib teisi wõõraid, kes palju hiljem tulnud, ja ei hooli noorest paarist üldse enam.

„Noh, kuidas on? Kas Te mulle weel ei toogi, mis tellisin?“ küsib mõisawalitseja.

„Ja muidugi, küll ma toon, aga Te peate weel pisut ootama. Pidin haikala Bombayst weel telegrafiteel tellima. Ja pealegi tuleb ka ette maksta. Haikala maksab 100.000 marka, ilma wõita 10 marka odawam.“

Kõik naerawad. Noor mõisawalitseja aga jääb üsna waikseks ja wõtab uuesti söögisedeli, et omale ja oma daamile midagi odawamat wälja walida.

13. Miks eurooplasel ainult üks näine on.

Ühe Inglise misjonäri proua jõi ühel päewal Sise-Hiinamaal ühes linnas ühe mandariini kaheksa naisega teed. Hiina daamid waatlesid huwiga wõõra naise riideid, juukseid ja hambaid, olid aga otse heitunud ta suurte jalgade üle.

„Aga sa wõid ju käia kui mees?“

„Muidugi!“

„Oskad wististi ka ratsutada ja ujuda?“

„Jah.“

„Siis oled sa sama tugew kui mees?“

„Seda ma arwan.“

„Ja ei lase ennast ühelgi mehel lüüa, ka mitte omal mehel?“

„Ei, keegi ei tohi mind lüüa!“

Mandariini kaheksa naist waatasid üksteisele mõeldes otsa ja noogutasid pead. Wiimaks ütles kõige wanem neist:

„Nüüd tean ma, miks eurooplasel enam naisi ei ole kui üksainus. Ta kardab!“

14. Kangelane.

Austria-Itaalia sõjas sai ühe Itaalia sõduritesalga juhataja leitnant taganedes käest kergesti haawata. Laagrisse tagasi jõudes otsis ta hirmunult arsti. Samal pilgul läks tast sõjawäe ülemstaabiarst mööda, waatas haawa ja raputas pead.

„On haaw väga kardetaw?“ hüüdis leitnant, kes väga kartlik mees oli.

„Loodame, et ei,“ wastas arst, „aga ma toon kohe sidemed!“

„Jumala eest, kui ma seni werest tühjaks jooksen?“

„Loodame, et sedagi ei sünni, ennem kardan ma —“

„Mis Te kardate?“ hüüdis leitnant, „Põletikku?“

„Ei, herra leitnant. Kardan, et haaw enne kinni kaswab, kui tagasi jõuan!”

15. Ühewäärtusline armastus.

Kuulsa Inglise kirjaniku Wal er Scotti abielust jutustab üks Inglise ajakiri järgmise loo:

Jhel päewal tuli ta abikaasa hinge-tult tema juure ja ütles:

„Nüüd pean ma aga lapsi kord tub-listi karistama!”

„Mis seal siis on, kallis?” küsis Scott.

„Nad on minu õmbluslaua kõik se-gamini ajanud. Midagi, mitte midagi ei ole omal kohal. Nõelad, niidirullid kää-rid, lõngad – kõik on segamini. Mine wõi hulluks!”

Scott kummardab heatahtlikult abi-kaasa ligidale.

„Mu armas, need ei olnud lapsed, kes seda tegid. See olin mina!”

„Aga miks?”

„Ah, tahtsin ainult sinu armastus-rikast hoolet samuti wastata. Pärast seda kui sa minu kirjutuslaua nii ilu-sasti oled ära koristanud ja kõik pabe-rid seal korda seadnud, oli see mulle otse südame tarwiduseks, samal kom-bel ka sinu õmbluslauda korda seada.”

16. Laisk.

Karjapoiss nõjatab, käed püksitas-kus, teelahkme ligidal. Wõõras, kes mööda läheb, küsib temalt teed.

Poiss ei muuda oma seisakut, waid näitab wõõrale ainult jalaga, kuhu poole ta peab minema.

„Kuule, poiss,” ütleb wõõras, kellele karjapoisil weniwus kummaliselt silma paistab; „ma annan sulle 50 marka,

kui sa weel mõne laisema liigutuse os-kad teha.”

Poiss nõjatab edasi ja ütleb rahuli-kult:

„Topi ise taskusse!”

17. Warastatud pudel.

Hulgus tabatakse ja wiiakse polit-seisse, kus ta täbi otsitakse. Leitakse ta püksitaskust pudel wiina.

„Kust sa selle said?” küsitakse.

„Warastasin.”

„Kellelt?”

„Ei tea, nime ma ei küsinud.”

18. Surmawaenlane.

A.: Ütelge mulle ometi, herra Juur, miks Te herra Oksa nii hirmsasti wih-kate?”

B.: „Seda ütlen Teile kohe: See wi-lets mehike oli minu naise esimene peigmees ja tühistas omal ajal kihluse temaga – kas saate nüüd minu wihast aru?”

19. Wargad omawahel.

Esimene waras (ametiwen-nale): „Sina, Kaarel, mul on suurepä-rane mõte. Awame koos kullasepaäri.”

Teine waras: „Oh, millega siis?”

Esimene waras: „Üsna lihtne – muukrauaga!”

20. Hirmus!

J ü r i : „Hirmus on mõelda jõleduste peale, mis mehed naiste suhtes teewad!”

M a d i s : „Kuidas nii? Mis Te siis tegite?”

J ü r i : „Wõtsin neist ühe naiseks!”,

Kodumaale.

Ed. L. Wöhrmann.

Mu wäiksed wärsid, lutulood,
mu pisarad ja nutuhood,
mu wandewiha, sapitilk,
mu õnnehoog ja armupilk —

kõik lauludesse ühendan
ja sinule nad pühendan,
mu ainsam arm, mu pärija,
mu kullakene kodumaa!

Sinn mere all.

Inglise kirjaniku *Mag Pemberton*'i romaan.

9

Merub seitsid liikumata paigal ja ainult inertsi mõjul kulgles paat weidi veel edasi. Kõnblasti mahtisid rõõmlid punnisfilmi kaljule, kust see hääl kostis; kuid kalju must wari ei awalbanud midagi.

Rõõmlid ei julenud et aerutada ega ka tagasi pöörduda, tegewuseita ja hirmul seitsid nad samal kohal. Kui nad oleksid teadnud, et meie, kes neid seewõrra olime hirmutanud, ise olime veelgi enam hirmul ja ahastuses, kui nemad!

Dõpuls kaitestas lare, kähisew hääl wai-kuse; see hääl oli nii üllemata armas kuulda, sest ta oli wähemalt inimlik. Hääl hüüdis merelt:

„Bob Williams! Hõla, Williams, mis tähendab see näli? Wean kihla, wana sõber, see oled sina!”

„Wean kihla, et Bob Williams pole siin!” Hõendas Beeter Bigh wastu, kel wõitluse algul hea tuju tagasi oli tulnud. „Ma pole Bob Williams! Et Teid kurat wõtku! Ja tehke, et minema saate, niilaua kui seda veel terwete liigetega wõite, sest kui Teie kõhe ümber ei pööra, siis uputame Teid merde, nii tõesti kui Jumal on minu abimees!”

Seepeale et saanud mete mingisugust wastust, kuulsime aga, kuidas waenlane nõu pidas. Wahpeal jõubis veel üks paat päralt, ja nüüd tegib nad mõlemad pöörangu, et tagasi sõita; nad sõitsid suure poolringis minema, nähtawasti sihiks wõttes rahnu põhjapoolist tippu, kus ma waewalt pool tundi tagasi wärawa olin lufutanud.

See pani minu lohkuma, ja mitte wähesel määral, sest kui nad wälise wärawa lahti kangutawad — mis mitte just wäga raske ei olnud, sest neid oli kaunis rohkesti, ja peale selle oli neil pääsirohi kaasas — siis wõisid nad all läikudes asuwate ja magadistuppa mahutatud kaaslaste abil rauduljedki awada ja seega kogu linna peagi oma wõimu alla wõtta!

„Dolly!” hüüdisin ma ärewalt. „Dolly — kui nad wälise ukse awawad ja rebelit mööda üles roniwad — mis sünnib siis, Dolly?”

Mina ise oleksin pidanud olema nõuandja ja nüüd küsisin ma nõu sellelt noorelt mehelt! Kuib — kuigi see oli häbiaw, oli sellest ka kasu, sest Dolly tõendas sel filmapilgul, mis ta suurtükide alal oli õppinud.

„Ei, herra, ei,” hüüdis ta põlewail silmil.

„Mida te ainult weidi. Tõstke see latti üles. Nüüd näete Teie, mister Begg — see on ju pööratav suurtükk, mis wõib lasta igale poole üle terve lahe!”

Nüüd jah, nüüd nägin ma küll, ja kuna ma nägin, waldas mind häbitunne, mille peale ma kunagi warem polnud mõelnud. Seft kui Czerny oma merealust linna tahtis edulalt kaitseada, kuidas oleks ta siis seda dieti suutnud, kui suurtükk mitte mõlema wärawa läwe eest hoolt poleks kannud?

Ja tõesti, suurtükk kaitseb mõlemaid wärawaid, ja peale selle veel põhjalikult.

See äärmise hooliga walmistatud lasteriifti liikus paremale ja pahemale poole, nagu oleks ta elaw, mõtlew olemus.

Ta peategewuse alaks oli sel mäletatawal õõl just nimelt tagumine wäraw

„Mängime neile tubli ja mehise tantsuloo,” hüüdis Dolly Benn lõbusalt. „Üks — kaks — nii! Nagn näen, jõuawad nad parajasti rannikule. Nüüd lõrmetan justament nende sekka.”

Ma waatastin samati sinnapoole ja nägin, et neil rõõmlit juba üles kaljusermale olid jõudnud. Rauem ei tohtinud me wiimitada.

„Ehast, Dolly!” kiirustasin ma. „Ehast Jumala nimel!”

Dolly keerutas wänta, ja kuulipüstaja raggewad, terawad paugud kaitsestasid diise wai-kuse. Olime Edmund Czerny wälja lufsunud ja seda wäljakutset kuulitõhmagaga täendanud.

Sellest filmapilgust saaditi olime mete nugade peal, ja kumb põbl wõidab, seda ei wõinud keegi veel ette kujutada. Kindel oli ainult, et wõidetule ainult kolm teed lahti jääwad: wõl-las wõi merejägawus, wõi saarel walitsew surmaw udu: Wuib teid polnud näha.

Neil meest seits juba kaljurahnul, kui kuulipüstaja juttu hakkas westma, kaks neist kultu-sid juba estimese pauguga surnult merde. Kolmandat nägin lõhuit allapoole roomawat, et paati pääseda, kus juures ta kied kogu arg wastu kintsu hoitis, ja neijas lamas pikuti kaljude wahel ning palus oma kaaslast jumalakeeli, et nad ta jälle paati wõtaksid.

Kuib enne veel kui need end liigutabagi suutsid, ragistas kuulipüstaja neile mõrriju-kalitu kuultrahke kaela. Need jäid peagi igaweseks wait.

Oleks pidanud neid wiletatid nägema, kuidas nad ahastuses waljusti mõrgasid, metsiku

wandumiseega püsti lorgasid wõi aga jõuetus wõhas kumardades ruskaid rapustasid, kuna meri ojadena neid mööda maha woolas!

Ja lõpuks, kui nad nägid, et surm neid andritseb tuulispasana — millise meeliku meeleheittega hüppasid nad siis merde, ilma et oma paatide eest oleksid hoolitsenud, mis kuulipüstaja kiresti muutis samaks armuks sõlabeaks!

Ma ise ei nätnud seda kõike lõpuni, sest tahmata sulesin filmad, kuid kõrwu et saanud ma kinni katra, ja nii kuulsin ma kogu aeg kuulipüstaja raginat, metstut kirumist, lõikawaid sarjatust, uppujate rõõsteid.

Kui siis lõpuks jälle rahu waltises ja ma pilgu julgesin heita merepinnale, mis lamas meie ees rahulikuna ja stuedana, nagu ei teaks ta neist kahest tuhandest rõõwlist midagi, siis hingasin ma kergendawalt, ja tubliit Dollht wastu rinda surudes, ütlesin ma:

„Seda tegid ja hästi, mu poeg!“

21.

Teine piiramispäew.

Sõmmil hakkas alles ahetama, kui miss Ruth oma toast äles kaljutippu walt kus mina — istudes wälsele rahnu — ihuüht waatlesin merd

Dolly Benn norstas kuulipüstaja juures, ning ka Peter Bligh ja Seth Barker maasid kaljude wäljal, kuna ma neile olin ütenu, et nad rahulikult wõwad magada, sest waewalt küll wõiwad juhtuda uued sündmused enne uut päewa.

Ka mina olin küll wäsinud ja unine, kuid kohustus ja meie kõigi hea käekäik nõudsid, et ärewal olin:

Pärs wõlmede wahel, istusin kaljarahnu otsas ja silmitsesin idas aegamist helenemat taewast, kui äkki kuulsin enese taga kiireid samme ja ümber pöördes, nägin oma ees Rutzi, kes asetab oma wälse ilusa kae mu olale.

„Ma ei wõinud magada, Jasper“, ütles ta kurbalt. „Ega Teie ometi pahane pole, et äles tulin?“

Mere poolt puhus kunnis teraw tuul, ja ma waatastin kõige pealt järgi, kas Ruth ka tuule wastu kallaldaselt on warjatud. Tal oli seljas soe wikkane kleit, ja ümber pea oli mäsitud rätik. Ta lahwatu nägu idendas, et ta sugugi polnud maganud; ümber murelikkude filmade paistis Alma sägawad, mustad rõngad, ja kui ta nii minu ees seisis — kurbuse ja abastuse kujuna, — tundsin ma haaratud olewat nii suurest kaastundest, et ma teda filmapiltelt trööstima hakkasin.

„See mind sugugi ei imesta, miss Ruth, et Teie pole maganud“, wastasin ma. „Ujun, et meie mõlemad, Teie ja mina, seda ööd ialgi ei unusta. Muidu aga ei tahaks ma isegi praegu weel uskuda, et see kõik tõsi on. See on kõik nagu unenägu. Mõtlege ainult, ei ole kahte kuudki weel möödunud sellest päewast, mil asusin laewale, et Teid kallastada, lootuses, et leian Teid keset wailse ookeani paradiisi õnne ja õndsuses wahel — ja mitte kunagi, teigi tekindi mitte, ei aimanud ma midagi hirmsast tõelikkusest. Weel praegugi näib mulle nagu oleks see kõik wõimatu, tondilik unenägu, millest lord warem wõi hiljem pean ärtama.“

Miss Ruth istus minu kõrwale kaljule.

Ta ilusad filmad libuwend igatsewa pilguga üle läänepoolse taewa, kus asus tobumaa, wabaduse ajupaik. Wõib olla, mõttes ta sel silmapilgul Nizza selle Euroopa imekena paradiisi peale, kus ta oma südame lord kindis sellele merirõõwile, kes teda pettis, tegi ta oma ümardata ja orjaks ja oslas teda eestjuuliku häbematuslega alataja ifka jälle uuesti piinata.

„Kui see midagi muud ei oleks, Jasper“, ütles ta küll aega hiljem wailfelt ja aegamist. „Kui see oleks waid unenägu ja mitte midagi muud! Teie teate aga, et see pole unenägu. Ah, kui wäiksin Teile kirjeldada, mis olen olnud ja milleks olen muutunud! Need paigad ilusad piisid, mis oma tulewikust olin loonud, see arutu hulk õhulõõse, see wõimatu arm õnnelikke lootusi — kuidas on neid kaotanud päew-päewalt, kuni lõpuks olin äärisä laagedaks teatud, kerjus walduse ja lootuse wõolest, ja teigi ei jäänud loota, et Teie, Jasper Pegg, oma sõna wõiksite pidada. Kas wabandate minu nõrkust, Jasper? Kui mind kõik ja igaüks maha olid jätanud, mõtlesin ma, et ka Teie minu olete unustanud!“

„Ma pole Teid ialgi unustanud, miss Ruth!“ seletasin tõsijelt. „Wahel mõtlesin ma, et Teie mu wälja naerate, mind pikamaa hakkate, kui ma lord Teie ette astun, kuid see ei kohanud mind. Olin lubanud tulla, ja pidiin ka tulema. Ja kui nägin Ken-jaart ekmest korda oma ees, kangelst merelt, kus see näib olewat jumalik aed, mille sarnast teist wist ei leita kogu Wailses ookeanis, siis hiilis sägaw lein minu südamesse. Mõtlesin, miss Ruth wõib ainult õnnelik olla sel päiksepaistelisel, heledal, illelifel, saarel, kus õitseb igawene armastus! Kuidas wõiksingi mõelda, et siin saarel on loonud kõik maailma kurabid ja ehitanud stia pelgupaiga, milles Teie peate elama wangina!“

Miss Ruth ei wastaanud, waid waatas ainult äkksilmi merele.

Nüüd juhtis ta oma tähelepanu saarele, nagu tahaks ta tutvuneda eelmise õõ saladusega, mis laewaga on juhtunud, mis weel eisa rah-nude wahel seisis.

„Ma ei näe laewa enam“, ütles ta kähju. „Mis on temast saanud?“

Toussin üles ja talutafin Ruthi kaljulutuse ääreui, kust filma paistis nii hästi Gaikala-rahn kui ka mahapõlenud maja saarel.

Wahpeal oli päike üles tõrkunud, ruttu ja heikwalt, nagu see alati sünnib Waitises ookea-nis. Ja walas tafa lajuwatele laintele oma pimestawat walguft.

Idapool, kaugel merel, ilutses maalltub pibina Czerny auru-jahtlaew, mida ümbritsefid umbes wiisteist paati, mis olid täidetud rõõm-litega. Ainult laewalael polnud näha ainuist inimest.

„Laew“, ütlesin tafa, „on seal kus puhkab juba nii mõntigi teite laew, paarsada künnart sügawal merepõhjas, rah-nude wahel. Oja mees-est puhkab samati seal, oja aga saarel. Kes weel pole uinunud igawesse unne, need on loondunud sinna kaljule. Poole tunni eest oli neid weel terweni ühesa; teised magawad weel wõi on surunud wõi jälle hullunud!“

Mis Ruth püüdis mu seletusest jagu saada, ja wahtis ettepoole kummardunud kehaga üksi-filmi osutatud kaljudele. Ütti hüüdis ta:

„Ah, Jasper — — Nende hulgas on ka paar naist. Mõelge ometi — na'ised!“

„Teen nendega juba terve tundi aega tege-mist. Wiipan neile ja annan märku, sest meie merimehed ostame üksteistega ka kaugelt kõne-leba. On nad minu sõnumist jagu saanud, siis ei jää nad kauemaks Ken-aaarele — nad jääd-fid ju muudu magama; küsimus seisab ainult selles, kas neil ka julgust on, stia tulla — need waelesesed! Meid tuleb tõesti lahjatseda ja teegi ei tea, mis nendega wõib juhtuda!“

„Ja kas on meiega lugu teist, Jasper? Kas teame meie, mis meist saab? Teie ja Teie saatjad olete wahwab, kartmatud mehed ja pa-nete oma elu rõõmuga kaalule, niipea kui seda nõutakse; kuid kuidas kujunewad siis lood, kui mu mees end asjasse segab? Tal on mitu sada meest, meid aga kõigest wiielest, kel puuduwad isegi põgenemiswõimalused! Ah, Jasper, ma tunnen, et meie kõik siin saarel weel oma surma pärima — ja ometi — — kui wõikime need õnnetud seal päästa!“

Kui oli ta alati olnud, mitte kunagi pol-nud ta mõelnud oma hea käekäigu, waid alati teiste peale! Ja oles ta nüüd teadnud, kui õiged ta sõnad olid ja kui wõrra hädaohtlikus olukorras meie olime! Eest õnnetus et ahwar-

danud meid mitte ainult mere poolt, waid ka mere alt!

Kes teab, kuipalju mehi asub all alumistes kätubes, mastnahoones jne. ja kes teab, kudas see seltskond meile kallale tungib. Sattusime meie kabe tule wahele, siis oli kõik kadunud!

Ma ei tahtnud enam nende hirmfate wõi-maluste peale mõelda, ja merihädalistele osu-tades, ütlesin ma:

„Waadake ometi, mis Ruth, neil õnnetutel on isegi oma paat. Nad tõmbafid paadi para-jasti randa. Kui neil küllalt julgust on temasse asuda, siis korraldame meie juba Dolly Ven-niga ülejäänud oja. Sel puhul oles meid terweni katseist, ja seega oles ka hädaoht wähem. Praegu on meid kõigest wiis ja seda on pööraselt wähe, wõrreides selle maruafaga, mis asub paatides ja jahtlaewal. Sellegiparast ei tarwitse meie meelt heita, sest wõib olla, tuleb meile weel kufagilt abi. Kuidas ma seda mõistan? Mitte teist, kui et Edmund Czerny ja merirõõwliite wahel walitseb arusaamatus. Silmitses ainult neid paate, ütles neist ei ju ge jahtlaewale läheneda, seega on selge, et Czerny neid ei luba läheneda. Mis jääb seega rõõwliitele weel üle? Ainult saar. Raotagu nad seal oma mõistus wõi suregu, nagu juba palju õiglast merimehi enne neid! Kindel on aga, et nad, enne kui selle seikloriga lepiwad — weel paar tõstid sõna Czernyga räägiwad. Ja uskuge mind, tema seisukord on weelgi häda-ohhtlikum kui meie oma, sest meil on igtugi wõimalus kuidagi pääseda, kuna aga Edmund Czerny enam ilmaški Euroopat näha ei saa, elagu ta kas wõi 100 aastat. Siin pole kahtlust!“

„See oles ainult Jumala õigluse märk!“ ütles mis Ruth tafa. „Mis aga iganes ka sünniks, üks on kindel, Teile ei wõlgne ma tänu mitte ainult elu, waid weel suuremagi asja eest, nimelt päästmise eest orjusest ja lõp-matust, kirjelamatust kannatusest!“

„Arme sellest weel räägime“, wastafin ligu-tatult. „Poju sõites Euroopasse on meil selleks äega küll, siis wõime ka järele mõelda selle üle, kuidas meie sellega hällama saime, et mere-alust linna ostajime kaitsta mitmesaja sõjariistus merirõõwli wastu!“

Kell wiis hommikul pöörfin ma weelkord kaljurahnul asuwate merihädaliste poole kutsuga, et nad meie juure tuleksid, ja kell pool kuus wastafid nad meile.

Senni olin oma meestel magada lastud, kuid kui nüüd nägin, et wõikime eht neid õn-netuid päästa ja nendega meie wäikest arwu

paifutaba, äratafin nad üles, sest mul oli nende abi vaja.

Waesed merihäbalised kõhlesid tiif aeg ja selle juures polnud ka midagi imestada; sest samast kohast, kust neile werejanulised metsalised kallale olid tunginud — pakuti abi?

Rutbas oleksid nad ka pidanud teadma, et walge lipp, mis neile töötas abi ja wabasust — mitte pole lõks, mille otstarbeks on ainult nende meelitamine teatud kohta, et siis wäheha waewaga maha tappa?

Ruid lõpuks mõtsid nad südame rindu, wähemalt kinnitas seda nende wastus, et tahawad meie juure üle tulla. Ja nüüd äratafin ma oma mehed, Seth Barkeri saatfin ma kohe alla, et ta Gray puhlele laseks, kes lamati kogu õõ filma kinni polnud saanud; Peeter Blighile ja wäiksele Dollyle ütlesin aga:

„Rindel on see, et rõõwolid meie päise päewa ajal kallale et tungi. Jah, on isegi mõimalik, et nad meie üldse enam kallale ei tungi, sest niipalju kui mina aru oskan saada, on nell omawahel wäike tüli lahti puhkenud. Czerny ei lase neid oma jahklaewa juure ja kui neil meestel enam midagi süüa pole, siis et lähe nad loomulikult mitte maale, waid wõtawad parem sõjakäigu ette oma isanda laewa wastu, kus toitu ja kulda kallalt. Sellest järgnewad head tulewiku-wäljawaated, kuid efsialgu asuwad seal kaljurahnul õnnetud inimesed, keda peaksite päästma. Noh, mister Bligh, mis on Teile arwamine?“

„Arwan, et see on Jumala tahtmine, et need inimesed päästame“, wastas kivistaw kõige suurema tõsidusega.

Uuld filmist hõrudes, seisis Bligh minu kõrwa, nagu wanasti õunatahe lael, ja algas teadet kolku weerima, mis meie merihäbaliste poolt saadeti:

„Rahelja meest ja üts naine — Nad on haiged ja sõjariistuta. — Paabis on kõigi jaoks ruumi. — Kas peawad kohe tulema wõi alles õhtul?“

Nii oli merihäbaliste teade.

„Mis pean wastama, kapten?“ küsis Peeter Bligh.

„Nad tulgu kohe. Milleks oleks pimedust waja? Kas tahawad selles surmawas udus weel õhtuni wiibida? Tulgu kohe. Kui Czerny nad awamerel maha lajeks tappa, siis tuleb lõpuarwe seda werisem. Tulgu kohe, Peeter, nad tulgu kohe!“

Nii tõneldes, wiipafin ma kätte ja jalga-dega, et merihäbalised kohe tulema hakkatu, ja kui Peeter Bligh neie üldiselt tuntud märkide-keele abil minu teate teada oli annud, otjus-tasid merihäbalised fufset wastu wõtta; ja juba

paar minutit hiljem kiskus paat laintel. Seal jattus neile koigile ruumi. Ruid waewalt olid nad aerutama hakanud, kui Dolly Benn mu käewarest finni haaras ja mulle Czerny jahklaewa näitas. Nägin, kudas üts paatibest teistest erines ja kirete aerulõõkidega lahele hakkas lähenema, et merihäbalistele lähipääsemist mõimatuks teha.

Sain aru nende kuratlikust nõust, mis mu were kihama pani, ja ma otjustasin nende wastu edaspidi olla julm ja toores kunni lõpuni.

„Edast, Dolly“, ütlesin ma noorele mehele, „aeg on käes, et anname neile näudele hea piraka. Kas ulatate oma puistajaga sinna, wõi on nad weel liig kaugel? Peame kirelt töötama, mu poeg, kui tahame neid süütuid inimesi päästa!“

Wäikses asus Dolly tööle. Ta laabis hoolikalt puistajat ja juhtis lastetoru idapoole, kust lähenesid mõlemad paadid.

Stuid ta ei lastnud kohe, sest rõõwolid paat oli weel kaugel, ja kuulid poleks teha tabanud.

Ruid nüüd muutus ast õige raskeks, sest rõõwolid, kellele kuulipuisstaja pörguliku hirmu naha alla oli ajanud mõtsid teise juuna lina nad — suurt ringi tehes, merihäbaliste paadi taha jõudsid ja neid tagant mõtsid jälgida.

Meie aga ei saanud lasta, sest wastajel korral oleks kuulid ka õnnetuud wõinud tabada.

Need näljast wästinud ja mõrtsukalikkudest saareudubest wintsutatud inimesed lähenesid kaunis aegamisi, kuigi näha oli, et nad hädaohust aru said ja kogu jõudu waekausile heites — ihust hingest aerutasid.

Mängus oli nende elu, ja nad pingutasid oma musluid, et surmasti pääseda, — kuid rõõwolid liginesid.

Ja Dolly ei lastnud ikka weel, weel ikka et saanud kuulipuisstaja oma mõjuwat sõna selka rääkida!

Kõige metsikumgi ettekujutus ei suuda omale filmade ette manada ärritawamat, julmemat waatemängu. Näis, nagu oleksime meie tagajajatega ühel nõul ja waarileksime rabu ikult, kuidas rõõwolid waesed merihäbalised meie filmi ees maha materdawad.

„Edast, Dolly, lase ometi!“ hüüdsin ma lõpuks, kui ma närwipingutust enam wälja ei kannatanud. „Lase ometi, Jumala pärast! Wõi tahad sa oodata, kunni kõi ara on tapetud?“

Noormees ei wästanud, näg n, nägin, et ta last wärises; kuid ta ei lastnud; lõpuks aga sofstas ta pisarad watahes:

„Ma ei saa ometi lasta. Rõõwolid pole weel lastekaugusel. Nad on wäewalt weel pööl kromeetrit liig kaugel, ja ma usun, et nad jõuawad enne merihäbaliste juure, enne kui ma

weel ainust'i pouku saan anda See on hirmus, kapten! Waadake ainult, praegu nõrkes üks neist ära, ja teine kahmas aerud oma kätte "

Nii see oli üks teise järgi nõrkenud põgenenud ja aerud lanestib neil k' est Tagaajad aga jõudub ik' a lähemale ja lähemale, nii et nad näid weel umbes wiiskümme sammu eemal olid.

"Nad on surmalapsed!" kisedas Peeter Bligh, ja ta suust tungis hirmus wandeidna. "Jõud olau neile armuline"

Sel filmapillgul tormas Barter treppi mööda üles, ja minu kümmuse peale, mis seal on, andis ta mulle wastuse, mis minu sundis merihädaliselt unustama.

"Mumistes käitubes lärmawad ja koputawad mehed, mis hirmus, kapten. Mister Gray ütles küll, et hädaohtu pole, kuid igatahes on parem, kui Teie sellest ka teate. Wõib olla, jätawad nad kaugel lärmitsenise ja ei lõhu ka masinat ära, kuna nad iseenele elu eest kardawad. Jumal andku, et nad nii mõtleksid!"

"Mister Gray ütles seda?" küsisin ma.

"Miks muretseb ta nii masina eest?"

"Ta ütles, et meie, kui masin ei tööta — õhust ilma jääme ja lämbuma peame."

"Noh, küll ta juba töötab, selle eest wõnnud Jumala nimel!" ütlesin ma hambast kirtsades. "Ja kui ka tuhat surabit. —"

Kaugemale ei saanud ma rääkida.

Kuulipuisstaja äkiline ja äge ragin mattis mu sõnad enese alla. Nuttu waatasin ümber.

Kui Seth Barter üles tuli, oli wahemaa kabe paadi wahel waewalt wiiskümme sammu. Merihädalisel aerutasid kogu oma ahastawa jõuga, nii et tagaajad mitte enam endise kirtsuga ei saanud läheneda.

Wahupeal olid mõlemad paadid jõudnud lastekaugusse, kuid merirööwliid ei lahutanud enam kümmegi sammu nende ohwritest.

Wihase kisa kistussid rööwliid noad wõõlt, walmis, merihädaliste kallate tungima.

Kuid samal filmapillgul pörkasid wiimased weidi kõrwale, nagu oleksid nad sellest mandõwrist palju kasu lootnud, ja enne weel kui tagaajad seda märkasid, olid nad paarikümne sammu wõrra kõrwale jõudnud.

Seda filmapillku kasutas Dolly, selle kätt kogu aeg kuulipuisstaja wänta lahti polnud lastnud, kuna ta merirööwliid oli wartsenenud.

Mõrtsukalil masin hakkas tööle, ja wiiskümmes ja hulatusttoowalt ragistas ta rööwliite paati.

Metsik surmalisa, jumalawallatu kirumine wapustas õhtu, rööwliid lorgasid surmani haawatud pötradena üles ja õhwarasid ruskatega taewast; siis aga langesid nad üksteise järgi

merde, kuna sõelaks muutunud paat neile peagi järgnes.

Metsik kisa muutus aegamisi hädaldawaks hoigamiseks, kuid see ei kustus pea, ja ma ei suulnud lõpuks muud madagi kui ainult Dolly kõlewat, ärritatud naeru ja Peeter Bligh'i wõibulisa.

Kaksteist rööwliit olid uppunud, ja üheksa merihädalisi päästetud.

22.

Wiimised kuuskümme tundi.

Kas me selles pidime nägema Jumala sõrme wõi ainult soodjat juhusit, see ei muuda midagi asjaolus, et meie nüüd olime üheksa mehe wõrra tugewamad, kes meiega koos hakkawad wõitlema rööwliite wastu — kunni saawutame lõpuliku wõidu wõi kunni algab wiimne, suur unearg, millest pole enam ärtamist.

Laupäeval lõuna paigu olime päästnud merihädalisi, ja sellele järgnema esmaspäewa õhtupoolikul olid kõik meie kannatused lõppenud.

Sellele ajajärgule andsin nimeks „kuuskümme tundi, nagu kord Napoleon nimetas oma waltsemisega G. bast Waterloo'ni „sajaks päewaks.“ Ja mis ma selle „60 tunni“ kohta esimeses walmustuses maha kirjutasin, mingi muntmata trükk, sest paremini, lühedamini ja asjaoludele wastawamalt ei suudaks ma seda täna enam teha.

* * *

S a u p ä w a l, 27. m a i l, l õ u n a p a i g u :

Üheksa inimest oleme rööwliite meeskuse kätte päästnud, nende seas ühe nelu, nimega Sabel, Ameerika laewa kapten Nepeeni tütre.

Päästime ka isa, suure, tugewa mehe, kes oma asja hästi tunneb.

Teised on enamjaolt Ameerika merimehed, sest hullunud aurik „Göbekell“ sõitis Ameerika sadamate ja Yokohama wahelisi teed.

Kõik imestawad, ja ei suuda merealuse linna imesid küllalt wahtida ja üllistada.

Õstalgu pole nad meile weel suuremaks abiks, sest nad on wäsinud ja nõrgad, oia neist on isegi halge.

Nii lamab kapteni tütar teadmuseta maas. Seda wõiks peaaegu surnuks pidada, kuid Gray ütles, et ta ei sure.

S a m a l p ä e w a l, õ h t u p o o l i k u l k e l l i d .

Braegu aratati mind üles ja teatati, et alummisteske käitubesse juletud rööwliid pödraste jõu ja hookega rauduste kallal töötawat; karta olewat, et sellele tegewusele raudused wastu ei pea.

Kapten Nepeen tõi mulle selle teate isiklikult ja pidas minuga pikemalt nõu.

Ta näib olevat tark mees, kes filmapiltseft aru sai, et masinast, mis õhku merealusesse linna pumpab — oleneb meie kõigi elu. Ja see on täitsa õige.

Kui alumistesse kätubesse suletud rõõmlid masinat senni veel seisma polnud pannud, siis tegid nad seda ainult sellepärast, et wäga hästi teadsid, et nad ise oleksid pidanud lämbuma, kui masin enam ei tööta.

Kuid kui meie neid mehi ei warusta toibu ja joogiga, siis loobuvad nad kindlasti tööst, ja selle tagajärg oleks meie lämbumine.

Seepeale wastasin mina, et meie oma elu, s.o. õhku — mitte rõõmlite kätte ei tohi usaldada, waid et peame alumised kätud samasti oma wõimusesse wõtma ja siis ise selle eest hoolt kandma, et masin kogu aeg segamata oma tööd wõiks jatkata.

See on küll hädaohtlik ettevõtte, kuna ükski ei tea, kuipalju mehi seal all kätubes peidus on; siiski ei tohi meie tagasi kõhtuda hädaohu ees, kui meie kogu mängu ei taha kaotada.

S a m a l p ä e w a l, k e l l 7 õ h t u l.

Awastime seega siis alumise raudwärawa ja lästme suletud kätubesse.

Seitse meest, nende hulgas kapten Nepeen, saatsid mind. Igal ühel laetud püss lastewalmis käes. Ükski meist ei tea, palju rõõmlid alla ära on peidetud, ükski ei tea, kus kohal meid surm wõib waitstada — selles hädaohtlikus labürindis.

Rüheme teadmatusele wastu, kartlikkude, ettewaatlikkude sammudega, ja igauks meist arutab endamisi küsimust: „Kas jõuame weel lord tagasi päewawalgele?“ Ja üks meist soostab kaaskaslele: „Mõigem lähemale üksteisele, et oleksime tarbekorral lähesüttu.“

Rühmitsemine ja koputamine waitis filmapiltseft, kui meie raudkõle awastime.

Küll aega wahtimise meie pikka korridoort, mis oli päewawalgelt walgustatud, kuna siin elektrilambid endises hõlguuses põlesid.

Surmawalkus waltises ümberringi, ja suur masin töötas täitsa all ning iga ta liigutus tõi wärsket elu, wärsket õhku merealusesse linna.

Waitseid ja tühjad olid ta jünged ja pillakad kõrwaltänawad; kes meid ta ei waitseta, kindel oli üks, et ta meile end ei julenud näidata, weel meiega wõitlust alustada.

Aegamisi ja ettewaatlikult tungisime edasi, punribes terawa filmaga pimedusse, saladuslikkudesse põlltänawaisse, mille pillakust walgustatas ainult peatänawalt tungiw walgu.

Wahetewahel peatusime kõik seitsmekesi, sest lord nägime mingisugust warju mõõda sein-

äärst libisewat, kord kuulsiime sammude müdinat, ja omelt pettis meid ainult masina ähklumine ja puhtimine ning õhulappide klobin.

Korduwalt kõhkusime meie, kui filmasime läbi akna hõlga polüüdi wastikut pead wõti aga ta kowaid, limaseid koiwt. Siis nägime jälle teisi merielukaid, haikalu hirmuäratawate hambaribadega, hõlglasuurt meriwähti, kes oma kondiste kowadega wõisid terwe härja kinni haarata ning weel teifigi hirmutisi, tuhandete wiisi, inimestest aga ei jälggi.

„Minult hullumeelne wõib elada säärafes kohas!“ lausus kapten Nepeen surmuhawatu näoga. „Kui ma ei näeks kõike seda ise oma filmadega, ei usuks ma seda kunagi, kui seda keegi teine mulle jutustaks!“

„Teil on õigus, see linn on tõepoolest hullumeelse kogu,“ wastasin ma tasa, „kuid sellest räägime parem mõni teine lord, sest sin on wõimalikul korral isegi warjudel kõrwad — Tähele panna! Seal lamab keegi maas. Ah, esimene inimlik olewus — kuid juba surnud!“

See oli tõepoolest surnu.

Ta seltsimehed olid ta nähtawasti põgenemisel ära tapnud, sest pilt Kataloonia nuga seisis praegugi weel ta küljelontide wahel ja haawast nõrgus weel werb, mis tõendas, et haaw alles mõni minut tagasi oli löõdud.

Tõmbastime surmuhaha kõrwale ja lästme edasi.

Nüüd jõudisime ruumit, mille ma esimesel ööl oma käega olin lukutanud.

Uks oli päranst lahti, rõõmlid olid jalga lastunud, kuid kuhu nad olid põgenenud, seda ei teadnud keegi!

„Buur on tühi,“ ütlesin ma oma kaaskaslele. „Uks puhas lind on surma pärinud, teifed wiis jalutawad weel wabalt ringi. Edasi, sõbrad! Nad ei tohi mitte ütelda, et neid oli ainult wiis, meid aga kahetsa, ja et meie omelt nende eest tagasi tõmbustime!“

Ütlesin seda, et mereste julgust wärskendada, sest pimedus, salapärane waitus ja kajas leitud surmuhaha olid meie närmid liig üles ärritanud. Ja põlsuma südamega wahtisime kõik lord paremale, lord pahemale poole.

Kus wõisid rõõmlid olla? Kuhu olid nad pimeduses kadunud, ja missuguse kääna juures tormawad nad meile kallale wõti awawad korrapärase tule? Wõib olla walwawad nad iga meie sammuga, kuid senni polnud meie kuulnud ainusiki häält ega näinud ainusiki nägu.

Esimese terwituse saime masinahoonne juure wiitwa trepti tipul, samast sinna suubuwast tunnelist.

Parajasti olin kapten Nepeeni masinahoonesse kaasa kutsunud, kuna teifed meid siin üle-

wal pidiid ootama, kui äkki pilkasusest paul kargas ja mina pääsiprohu süütime walgul wõlfin näha meeskut, hitglasuurt fogu, kelle ma filmapilkselt ära tundsin, kuigi walgustus ainult sekundi kestis.

See oli Rees Denton, kelle ma kohe estimate ööl, kui ma Ruth Fortbergilt juurest tulim — teatawasti maha olin löönud. Pea oli tal kinni seotud, kael, rind ja käwarred olid paljad, kuid seda kõik nägin ma ainult sekundijooksul. Pärast pauku kadus ta pilkawa hirwituse saatel pimedusse.

Samal sekundil langes minu kõrwal seiw mees maha ja lõpetas oma elu waluhoiaga. See oli esimene, kes Ruth Fortbergilt cest surma pidi minema.

Waugu peale olime kõik ümber pöörnud ja pääsib selles sähis tähtsaks lastud, kust walguš oli lähwatanud.

Kuipalju mehi seal oli seisnud ja kui paljud olime haawanud, seda ei saanud mete kinnugi teada, ainult walju kisa ja m. isik kirumine järgnes kuulirahale, millega mete selle seitskonna üle puistastime.

Seepeale kuulstime mete pilkawat, kohutawat noeru, millele järgnes sammude müdin ja muud midaat.

Jällelt walitses ümberingit sügaw, helitu waitus. Olime peremehed masinahoonesse wiitwal teel.

„Kaptin Nepeen,“ ütlesin ma, „minge kolme mehiga tagasi peatrepile ja oodake mind seal, mina lähen ütleäänud kolme mehiga masinahoonesse.“

„E.“ seletas ta. „Meie läh-me kõik Teiega.“

„Miks?“ ütlesin ma õgu kehtades. „Need arad rõõwltid on põgenenud. Kui nad meie wastu ei julenud hakata, kui neid pimedus warjas, meid aga äge walguš pimestas, ei saa meie neid wististi mitte enam näha.“

„Kas Teie stis sugugi ei kardate, mister Begg?“ muretses ameeriklane.

„Kartma? — Keda? — Wana rauka wõi? — Seft ainult keegi wana raut wiibid all, ja see pole isegi mete waenlane, waid sõber.“

Ameeriklane polnud minu käsuga pärit; kuid omelt tähtis ta sell, kuna mina alla masinahoonesse ruttasin, sest olin nudisihim. lit ja tahtsin kohe teada saada, kas ma selle wanamehe weel eest leian, keda ma põhjendatud huwiga olstsin.

Wägewate katelde all põles tuli sama rõõmsalt, kui nelikümend tundi tagasi; justament niisama. Kui tookord kühwelbasid poolalasti mehed süstid ohju, ja masin ähtis ja puhkis, kui tookordfti.

See aga, kes mulle sõna kõffses mõttes wastu waarus — karjatas rõõmsas ehutuses, kui nägi mind pimestawas lambiwalgušes lähemenat. Ta polnud täesti mitte waenlane, waid sõber: wana prantslane Clair de Lune.

Suid millises olukorras! Minult linn ja nah, ja hadawaewalt seftis ta weel jalul, kuigi ta peaaegu minu ees maha oleks kukkunud.

„Clair de Lune, wana sõber!“ hüüdsin südamlikult. „Teie stis wõlgnemegi tänu oma elu eest? Teie õhutastite stin tuld, et meil õht otša ei lõpetas.“

Raut oli furnukahwatu, higt woolas talj ajadena mööda meelekohit ja rinda, ja kui ta rääkima hakkas, komistas üks sõna teise üle tal suust:

„Poln päewa nälgistn wanglikojas, ja ütlet ei tunnud minu wastu huwit,“ teatas ta armetult. „Stis kuulstn äkki Teie häält. Ütlestn endamisi: See on kaptin Jasper. Olin lõpata õnnelik, murdistn wangla ukse eest ja tahtstn Teie juure üles minna, kuid ledagi polnud näha, ja kõik raudkõid olid sulatud. Mõtlestn kohe, et mu sõbrad kõik wiseisalt peawad lämbuma, kui neile appi ei lähe, ja seepärast asustn ma masina juure. Mõlemad poisid, kes minuga koos lööstasid, on tublid, ansad ja usalbuswäärt inimesed. Kuid nüüd andke melle süta ja juua, kaptin Begg, sest muudu sureme weel ära!“

Ta minestas minu kätte wahel, ja mete kandstime ta selles seisukorras trepist üles.

Jällelti oli suatus meid awitanud, kuna ta meile selle mehe läbi abi oli saatnud, kelle Edmund Czerny mete pärast wanglasse oli heitnud.

S a m a l p ä e w a l, k e l l ü h e k j a õ h t u l.

Ustun juba peaaegu, et itaallane õignst on rääkinud, kui ta ütles, et Czerny ainuli kahelja meest alla keldrit jättis.

Üks'i ei pumbutanud ameeriklast, kelle ma masinahoonesse olin kommandeeritud, ja rõõwlastest, kes õhtupoolkult alt kätubest olid kupaatud — polnud midagi näha ega kuulda.

Minult kaks poolfurnud, murtud fogu waarusid mete juure ja kerjasid tollu.

Tetsed, nii seletasid nad meile, tulla ja warstid mete juure ja anda alla, aga ainult kui rõugearmilne Rees Denton tee pealt on korsttatud.

Peale selle ütlesid nad, et peale nende olla all weel ainult neli meest, kuid nendestfti olla kaks haawatud.

Nüüd ei tarwitse mete enam hirmu tunda nende eest, kes weel wõstsid asuda alumistes kätubes.

Nääd mõime nende õnnetute päästmisele asuda, kes rõõvlite poolt saarele udude kätte on toimetatud. Kuid see ainult võimalik on!

Et mu ettevõtte väga hädaohtlik oli ja isegi saatustlikuks mõis kujuneda, selle polnud kahtlust. Sest kui meid rõõvliid silmasid ja meile saarel kallale tungisid, siis polnud meil kuskalt abi loota.

Doktor Gray ei tahtnud sellest teadomast midagi teada, ja kui ma talle ütlesin, et kapten Nepeent põlema süüdatud laemalt ka naist saarele on toimetatud, vastas ta, et ka siin taljul asub naist, kelle hullumine pole sugugi vähem kole ja julm.

Belame meie ega õnnetut surma saarel, siis pole kedagi, kes suudaks merealust liina kaitsta rõõvlite vastu.

Jäägu juba inimesed saarel oma saatuse hoolde.

Bibin endamisi ütles, et mehel õigus on; lõin juba kahtlemagi, kuid Ruth, kes seda kogemata pealt oli kuulnud, mõttis min kõrvale ja lausus:

„Jasper, need õnnetud tulewad päästa!“

Nii siis otsustasin ma randa miina, niipea kui täitja pimedaks läinud, ja kapten Nepeent pidi minuga ühes tulema.

K e l l e m e e ö ö j e l .

Asustime paati ja aerustime rahulikult saarele. Oli suurepärase, tähtsataewaga öö. Säinud õlib kui hõbetilvingitega laetud.

Kangel — põhjapool — seisis kui lohmatas süinge mass Czerny jahilaew weewäljal. Nagu nähtjad hakaalid ümbritsesid teda rõõvlite paadid.

Saar ise ulatas oma wägewate kaljumürakatega hiiglatornina taewa poole; tema peal lasus tihe, sinakas ud, mis helkis tondilikult läites, kui kuulitred teda tabasid.

Negajalt kostis sealt hirmutatavad helid, üks kaja lähenas tõlebalt ja pillawalt, millele wastasid õudse hüüdega öökullid kooris. Sinna seka kajas, nagu wahelduselt — hirmus ja äbini tungiw kisa — wilmased kohutawad kiltatused, mis tungisid surmaga maadewate inimeste suust.

Sellesse õudsesse kontserti segunesid waheta wahel püüstipangud, mis püüdsid tabada Czerny jahilaewa. Rõõvliid nõubid omale sõjariistadega õigust laemale pääseda.

Peale minu ja kapten Nepeenti oli painult veel kolm inimest paadis: Seth Barker ja üks ameeriklastest aerustasid, kuna Peeter Bligh istus täiuri juures.

Waevalt kõnelesime meie üksteisega, sest sügawas vaikuses kostis isegi sofin väga kaugele.

Näes laetud piis, südamets lootus — lähenevime meie taha, tähele panemata saarele, mille metsas meie mõis olla veel ühe wõi kaks inimest mõime leida, kelle surmawast udust veel meestit ellu mõime aratada.

Nagu öeldud, põmmutastid Czerny mehed jahilaewa. Ngest tellimise peale poleks meie wõinud saada paremat ja armsamat munskat.

Sest kuibas oleksid nad wõinud meid näha, ja milleks oleksid nad pidanud huiwi tundma saare vastu, kui neid kõiti walmustas lootus jahilaewa peale, mis nendest midagi wälja ei tahtnud teha?

See jahilaew lähenas nende jooksitõepoolest ellu, kogu tulemikku. Ja oletades, et nad meid siiski olets hakanud tagaajama, mis olets sellestki kaju õlnud. Kuuwalgus walgustas merd. Sel walgulsel oli kuulipuitkatal hea meid teed walwata. Ning seda tegiti kogu aeg hoolikalt.

Riirelt sõitvime läbi lahe, maandusime wõimalikult kaugele põhjapool, et olets enam wett meie ja rõõvlite wahel.

Juba warem olime meie maha teinud, et kapten Nepeent ja mina lähme maale, kuna teised paati jääwad ja meie tagastulekut peawad ootama.

Duncan Gray oli igauhe jaoks meie seast walmistanud respiraatori ja nii ei tarwitfenud meie karta, et meie koge saarele jõudmisel une õhwrirts langeme.

„Lähme otsemat teed metsa,“ ütlesin ma kaptenile. „Kindlasti on õnnetud seal, sest nad ei wõi kuigi kaugele olla sellest kohast, kus nad rõõvlite poolt maale minema sunniti.“

„Kuhu Teie lähete, kapten Begg,“ seletas, ameeriklane, „seal on ka minu paat.“

„Ja mina jään siia randa, et filmapillkelt abiks olla, kui seda nõuab olukord,“ lisas Peeter Bligh juure.

Ettewaatlikult asustime metsa poole teele ja juba esimeste sammude juures mõistime meie nii mõnbagi kummalist tähele panna.

(Järgneb).

Järgmises numbris avaldame raskema mõistatuse, mis juba rohkem mõtle-
mist nõuab.

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, Müüriwahe tän.
16, kuni 10. juunini. Lahendajate nimed avaldataske Romaanis nr. 12.

Õigete lahenduste saatjate vahel loositakse välja: 1) Ferenc Molnár'i —
„Pál-tänawa poisid; 2) A. H. Tammsaare — „Üle piiri“; 3) 1 anne Ed. Wilde ko-
gutud teostest. „Romaani“ talitus.

Hindmõistatuse nr. 6 (48) seletus

ilmub „Romaan“ nr. 11 (vaata õiendus „Romaan“ nr. 8).

„Romaani“ talitus.

Joh. Mitt

TALLINN, Kopli tän. 2-a,
Kõnetraat 26-64.

Suures valikus igasugu muusika-
riistad, nende osad ja keeled.
:: Grammofonid ja plated. ::

„Romaani“ tellimishinnad 1924 aasta peale

on järgmised:

Aasta peale (24 Nr.)	M. 750.—
½ aastat (12 Nr.)	M. 400.—
¼ „ (6 Nr.)	M. 225.—
kuu peale (2 Nr.)	M. 80.—
Üksik number	M. 40.—

Tellimisi wõtawad vastu ilma iga lisamaksuta kõik post-
kontorid, „Romaani“ esitused ja tatitus:

Müüriwahe tän. 16. uks B. (Laenu Panga majas) Tallinn.

Kirjastus-osaühisus „ARENG“

Tellige veel täna lähemast postkonto-
rist ilma iga lisamaksuta ajakiri

≡ ≡ ≡ „ROMAAN“ ≡ ≡ ≡

Ajakirja „Romaan“

sennised 24 romaani.

1. Ameerika naiskelm. Miriam Michelson.
2. Ameerika nisuwäljalt. Knut Hamsun.
3. Ameeriklase kihlwedu. W. Harb.
4. Anna mulle oma laps. Lenore Pany.
5. Armastuse okastee. H. Courths-Mahler.
6. Haaremi wõre tagant. Børge Janssen.
7. India hauasammas. Thea von Harbou.
8. Kui mina kuningas oleksin! Justin Huntly Mc. Carthy.
9. Kuldne katk. Oevre Richter-Frich.
10. Kullikisa. Sven Elvestad.
11. Laane laul. H. Courths-Mahler.
12. Linn mere all. Max Penberton.
13. Lutsiferi silm. Oevre Richter-Frich.
14. Must täht. Sven Elvestad.
15. Niss Ipsen Bombüllist. E. G. Seeliger.
16. Pime Geronimo ja tema wend. Artur Schnitzler.
17. Punasel kaldal. Anny Wöthe.
18. Raudupi perenaine. Rudolf Blaumann.
19. Russalka Carl A. Tavaststjerna.
20. Saare õpetaja. Wilhelm Lobsien.
21. Saladuslik külaline. Jules Verne.
22. Sinust küll ei lahku ma! H. Courths-Mahler.
23. Wanne. Octave Feuillet.
24. Wäike-Hwammur. Einar Hjörleifsson.

Kokku kümne rahwuse kirjanikkudelt.

„Romaan“ pakub määratut lugemiswara, mis
iaalgi ei wanane.